

LEGJOBB KÖNYVEK

ARNE ÚR KINCSE

- REGÉNY -

**IRTA
LAGERLÖF ZELMA**

**BUDAPEST
LÉGRÁDY TESTVÉREK**

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2018
A korrektúra az OSZK-t támogató közösségi szolgálat formájában történt.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-316-8 (online)
MEK-18028

TARTALOM

A solbergai parókhán.

A hidon.

A megbizottak.

A holdvilágon.

Az üldözés.

A városháza pincéjében.

A földönfutó.

Sir Archie szökése.

A jégen át.

Tengerzúgás.

A solbergai parókhán.

I.

Abban az időben, mikor második Frigyes dán király uralkodott Bohuslänen, lakott Marstrandban egy szegény haláros. Torarinnak hívták. Gyöngé, vézna emberke volt; egyik karja béna. Nem való volt hát se halásznak, se hajósnak. Nem birt megélni a tengeren, mint a többi szigetlakó, hanem szertejárva beszózott vagy szárított halat árult a szárazföldön. Az esztendő javarészét nem töltötte odahaza, hanem faluzott a halas kocsján.

Egy februáriusi napon, mikor alkonyodni kezdett, a Kungahällából Polbergába vivő uton ment a kocsin. Nem volt egy árva lélek se az elhagyatott, magános uton, de Torarinnak ezért nem kellett szótlánul tölteni az időt. Ott volt mellette a kocsin jó barátja, kicsiny fekete bundás kutyája, Grim; eltársaloghatott vele. Az eb többnyire csendesen feküdt, lábai közé dugva fejét és csak hunyorgatott gazdája szavaira. Ám ha olyasmit hallott tőle, ami nem volt inyére, fölállott a kocsin, s orrát feltartva, éktelenül üvöltött, akár a farkas.

- Most pedig majd elbeszélem, Grim kutyácskám - kezdte Torarin - hogy ma fontos híreket hallottam. Kungahällában meg Karebyban azt beszélnek, hogy befagyott a tenger. Mostanában csendes, szép idők jártak, te tudod legjobban, hisz napról-napra künn voltál velem a szabadban; és hogy a tenger nemcsak az öblökben meg szorosokban, hanem egész Kattegatig be van fagyva. Az apró-cseprő szigetek között nem járhat immár se csónak, se hajó, kemény jég-reteg borítja mindenütt, lovon meg szánon is eljuthatni Marstrandba meg a Paternoster szigetig.

A kutya hallotta mindezt s úgy látszott, nem volt ellenvetése. Csendesen feküdt és egyre hunyorgatott Torarinra.

- Már fogytán a halunk a kocsin - folytatta mondókáját Torarin szinte rábeszélő hangon. - Mit szólnál hozzá, ha bekanyarodnánk a legközelebbi fordulónál s keletre a tengernek vennők utunkat. A solbergai templom mellett elhaladva Ödsmalskilba érnénk. Onnan azt hiszem, negyedmér földnél nincs sokkal messzebbre Marstrand. Mégis csak szép volna, ha egyszer szárazon is hazajuthatnánk s nem szorulnánk se csónakra, se kompra.

A nagy kiterjedésű Kareby pusztán végig mentek, de bár egész nap csöndes idő volt, egyszerre hideg szél kerekedett. Csakugy septe a sivatagot, kellemetlenné téve utjukat.

- Elpusztultaknak nézhetnének, hogy a legnagyobb dologidőben térünk haza - beszélt tovább Torarin, összecsapdosva karjait. De hiszen hetek óta uton vagyunk s bizony ránk fér néhány napi pihenés odahaza. Legalább kimegy tagjainkból a hideg.

Mínt hogy a kutya még mindig csendesen feküdt, Torarin, úgy látszik, egyre jobban megbizonyosodott az igazáról s bizalmasabb hangon folytatta.

- Anyjuk immár napok óta magában üldögél otthon a kunyhóban. Bizonyosan alig várja, hogy viszontlásson. Marstrandban így téltente jó világ van, Grim. Csak úgy hemzsegnek az utakon meg utcákon az idegen halászok meg kereskedők. A tengerparti színekben esténként folyik a tánc. És hogy patazkik a sör a csapszékekben, nem is gondolod!

Majd lehajolt Torarin a kutyája fölé, hogy lássa: hallgat-e szavára?

Mivel pedig teljesen ébren feküdt a helyén s nem árulta el a nem tetszését, Torarin lekanyarodott keletnek, a tenger felé vivő legközelebbi uton. Ostorával pattogtatott s gebéjét ügetve hajtotta.

- A solbergai parókhia előtt elmenőben aztán megkérdem - folytatta Torarin - igaz-e, hogy a jég Marstrandig járható? Ott csak kell tudniok róla.

Torarin halk hangon mondotta ezt, nem is gondolva rá, hallgatja-e a kutyája, vagy se? De alig ejtette ki e szavakat, fölállott az eb a kocsin s éktelenül vonítani kezdett.

A ló félre ugrott. Torarin is megdöbbsent. Hátra fordult, hogy lássa: nincsenek-e nyomában farkasok? És meggyőződve róla, hogy Grim ordit olyan nagyon, megpróbálta elhallgattatni.

- Kis kutyácskám - szólt hozzá szeliden - mennyiszer betértünk kettesben a solbergai parókhia! Nem vagyok ugyan bizonyos benne, hogy Arne tiszteletes ur tudja-e, hogy áll a jég, de annyi szent, hogy megkinál jó vacsorával, mielőtt tengeri utunkat megkezdnök.

Ám nem bírta elhallgattatni a kutyát. Orrát föltartotta s mind rettenetesebben üvöltött.

Kicsi hja, hogy Torarinnak is inába nem szállt a bátorsága. Szinte már besötétedett, de Torarin azért láthatta a solbergai templomot s köröskörül a tágas rónaságot, melyet a szárazföld felől széles, erdős magaslatok, a tenger felől pedig kerek, kopár szirtek védtek. S amint teljesen egyedül haladt kocsiján a tágas, havas sikon, parányi féregnek képzelte magát. Ugy rémlett neki, mintha a sötét erdőkből s a tar kőszirtek közül óriás szörnyetegek meg gonosz szellemek törnének elő, lerázzván bilincseiket a sötétség beálltakor és a kerek pusztaságon nem volna senki rajta kívül, akinek nekieshetnének.

És hirtelen megpróbálta lecsendesíteni a kutyáját.

- Kis kutyácskám, mi kifogásod Arne ur ellen? Leggazdagabb ember a vidéken. Előkelő származása, s ha lelkész nem volna, hatalmas vezérember lett vón' belőle.

De csak nem hallgattathatta el az ebet. Elszakadt tehát a türelme fonala. Megmarkolta a kutyát a nyakán és levetette a kocsiról.

A kutya nem szaladt utána, amint tovább haladt, hanem megállt az uton. Egyre csak vonított, míg Torarin egy sötét kapun be nem tért a lelkészlak udvarába, melyet négyfelől alacsony faházak zártak körül.

II.

A solbergai parókhian vacsorázott Arne tiszteletes ur a hozzátartozóival. Torarinon kívül nem volt köztük idegen.

A tiszteletes ur öreg ember volt; ősz a haja, de azért erős és egyenes a magatartása. Mellette ült a felesége. Vele mostohán bántak az évek. Feje, keze reszketett s igen nagyot hallott. Arne ur mellett másik felől a segédlelkész foglalt helyet, egy sápadt fiatalember; bánatos az arca, mintha nem bírná meg a sok tudományt, amit wittenbergi tanuló korában szedett magába.

Ők hárman az asztalfőn ültek, kissé gondolataikba merülve. Aztán következett Torarin és a cselédek, egytől-egyig öreg emberek. Három szolga, kopasz a fejük, görnyedt a hátuk, gyöngye, könyes a szemök. Volt még az asztalnál két szolgáló leány is, valamivel fiatalabbak és elevebbek a szolgálónál, de azért ők is betegeseknek, fáradtának látszottak.

Az asztal alsó végén két gyerek ült. Arne ur fiának a lánya; lehetett tizennégy éves. Szőke haju, formás termetű leányka; arca még gyerekes volt, de úgy látszott, szép lány lesz belőle. Mellette egy kis lányka foglalt helyet, egy atyátlan s anyátlan árva, akit ott neveltek a parókhian. Ketten szorosán egymáshoz simultak a padon s úgy látszott, nagyon jó barátnök.

Mindezek siri csendben ültek az asztalnál, vacsorázva. Torarin végig jártatta rajtuk a tekintetét, de egyiknek se volt kedve étkezés közben beszélgetni. Az öregek egytől-egyig ezt

gondolták magukban: Mégis csak szép dolog az, hogy megvan a mindennapi kenyérünk, nem kell éhezünk vagy nyomorognunk, mint annak előtte annyiszor. Falatozás közben egyébre se volna szabad gondolnunk, csak arra, hogy hálákat adjunk Istennek jóságáért.

Mínt hogy Torarinak nem akadt beszélgető társa, föl s alá jártatta tekintetét a szobában. A széles, magas kályhától, mely a bejáratnál állott, a mennyezetes ágyig, mely a szoba legtávolabb eső sarkában volt. A szobát övező kemény padokról a sarokban levő kéményre fordította szemét, a kéményre, melyen át kivonult a füst s betódult a hideg.

Az apró szigetek legkisebb és legszegényebb kunyhójában lakó Torarin mindezek láttára azt gondolta magában: Ha én olyan gazdag ember volnék, mint Arne tiszteletes ur, nem lalnám ilyen ősi, egy szobás hajlékban. Tornyos, több szobás házat építtetnék, amilyen a marstrandí polgármesteré vagy tanácsosé.

Legtöbbször mégis a mennyezetes ágy lábánál álló nagy tölgyfa-ládán pihent meg a tekintete. Sokszor megnézte, mert tudta, hogy Arne tiszteletes ur abban tartja a temérdek ezüst pénzét. Azt is hallotta, hogy a láda színültig van tele.

És a szegény Torarin, akinek csak elvétve akadt egy-egy ezüstpénz a zsebében, így szólt magában: Ez a kincs nekem mégse kellene. Mondják, hogy Arne ur valamikor a nagy kolostorokból harácsolta össze szerte az országban s hogy az öreg barátok meg is jövendölték, hogy ez a kincs még szerencsétlenséget hoz reá.

Amint Torarin e gondolatokba merülve ült a helyén, észrevette, hogy az öreg tiszteletes asszony kezét a füléhez tartja, hogy jobban hallhasson. Majd Arne urhoz fordulva megkérdezi tőle: Miért köszörülnek kést Branchögben?

Nagy csend volt a szobában s az öreg tiszteletes asszony kérdésére mind megrezzentek s rémüldözve tekintettek föl. És látva, hogy csak ül a helyén, figyelve valamire, csendesen megfogták a kanalukat és füleltek, hátha hallhatnának valamit.

Egy kicsinyég siri csend honolt a szobában, de közben egyre nyugtalanabb lett a tiszteletes asszony. Kezét Arne ur karjaira téve mondta: Nem értem, mért köszörülnek oly sokáig kést ma este Branchögben?

Torarin látta, amint Arne ur megcirógatta a kezét, hogy megnyugtassa. De arra rá se gondolt, hogy feleljen a kérdésére, hanem csak nyugodtan evett tovább.

A tiszteletes asszony még mindig ott ült a helyén s figyelt. Félelmében könyek szöktek szemébe. Keze, feje mind jobban reszketett az izgalomtól.

Az asztalnál ülő két kis leány ijedtében sirva fakadt.

- Nem halljátok, hogy köszörülnek s fenik a kést? - kérdezte a tiszteletes asszony. - Nem halljátok?

Arne ur csendesen ült, felesége kezét simogatva. S amíg hallgatott, más se mer szólni egy szót sem.

De azért mind meg voltak róla győződve, hogy az öreg tiszteletes asszony csakugyan hallott valami rettenetést és irtóztatót. Érezték, mint fagy meg a vér ereikben. Az asztalnál senki sem evett többet egy falatot se. Csak az ősz Arne ur.

Eszükbe jutott, hogy az öreg tiszteletes asszony emelte évek sora óta a háztartás gondjait. Mindig odahaza volt. Okosan s féltő gonddal örködött a gyerekek, a cselédség, a pénz meg az igaz jószág fölött. Gyarapodott is minden szemlátomást. Immár megtörte a munka, megvénhedett, de mégis bizonyosan ő venné észre legelőbb, ha veszedelem fenyegetné a házat.

Az öreg tiszteletes asszonyon egyre jobban urrá lett a félsz. Kezeit összekulcsolta s gyámoltalanságában keserves sirásra fakadt. Nagy könnycseppek gördültek alá redős arcán.

- Még csak meg se kérdezed, Arne Arneson, mitől remegek ennyire? - panaszkodott.

Arne ur hozzáhajolva szólt: Nem tudom, mitől félsz olyan nagyon.

- Azoktól az öreg késektől, amiket Branchögben köszörülnek, - hebegte.

- Hallod is te, hogy Branchögben kést köszörülnek? - mondta Arne ur kacagva. - Hisz negyed mértföldnyire van innen. Fogd csak a kanaladat és együnk tovább.

Az öreg tiszteletes asszony megpróbálta legyőzni rémületét. Vette a kanalát s a tejes csészébe tette, de a keze annyira reszketett, hogy egytől egyig hallhatták, amint a csészéhez ütődött a kanala. - Hogyan is ehetném? - mondta. - Hiszen hallom a késköszörülést. Egyre hallom.

Arne ur hirtelen félre tolta a tálat s imára kulcsolta kezeit. Példáját követte a többi is valamennyi. A segédlelkész asztali imádságba kezdett.

Az imádság végeztével az asztal végen ülőkre vetette Arne ur a tekintetét s látva, milyen halaványak s mennyire halálra rémültek, haragra gyult.

És elkezdett beszélni arról az időről, mikor Bohuslänbe jött, hirdetni a lutheri tudományt. És menekülnie kellett neki is, meg a cselédeknek is a pápások elől, akár az üldözött vadaknak. Ha az Isten házába mentünk, - mondta - hátunk mögött láttuk ólálkodni az ellenségeinket. A parókhjáról elűztek s földönfutók módjára a rengetegbe kellett menekülnünk. Illelé-e hát holmi balsejtelem miatt elcsüggednünk s kétségbe esnünk?

Arne tiszteletes ur beszéd közben olyan volt, mint a bajnok és szavaira a többi is nekibátorodott.

- Igaz - gondolták magukban - Isten a legnagyobb veszedelemben is megoltalmazta Arne urat. Most is befedezi védő karjával és szolgáját elpusztulni nem engedi.

III.

Amint Torarin kiért az utcára, Grim kutyája előtte termett s fölugrott a kocsira. Torarin látva, hogy Grim a parókhia előtt várt reá, újra nyugtalankodni kezdett. - Kis kutyácskám, miért gunnyasztasz itt a kapuban egész este? Miért nem mégy be a házba s kérsz vacsorát? - szólt a kutyához. - Tán csak nem fenyegeti valami veszedelem Arne urat? Tán csak nem ma láttam utoljára? Igaz, hogy egyszer el kell költöznie még az olyan hős lelkű embernek is, mint ő. Bizony immár kilencven felé ballag.

A branchögi csárda mellett délre kanyarodó s Odsmalskilbe vivő utra tért a lovával.

Branchögbe érve, látta, hogy szánok állanak az udvaron s a zárt ablakokon világosság szűrődik ki.

S így szólt Grimhez: Itt még fönn vannak. Betérek s megkérdezem: Köszörültek-e kést ma este?

Befordult hát az udvarra. S a szobába benyitva látta, hogy vigadnak odabenn. A fal mellett nyújtózkodó lócákon öregemberek ültek sörözve, a fiatalok pedig köröskörül játszadoztak s daloltak.

Torarin azonnal látta, hogy itt esze-ágában sincs senkinek vérontásra köszörülni fegyverét. S újra betette az ajtót s folytatni akarta az utját, de a gazda utána ment. Kérve-kérte, hogy maradjon nála, ha már eljött s bevezette a szobába.

Torarin jó darabig ott is maradt, elbeszélgetve a földmivesekkel. Nagyon vigan voltak és Torarin is örült, hogy kiüzhette fejéből a komor gondolatokat.

De nemcsak Torarin jelent meg későn ezen az esti mulatságon. Jóval utána egy férfi meg egy asszony jött be az ajtón szegényes ruhában. Félénken megálltak a sarokban az ajtó meg a tűzhely között.

A vendéglős tüstént odament mind a két vendéghez. Kézenfogta őket s előbbre vezette a szobába. Aztán így szólt a többihez: Ni csak, hát nem azok késnek el, akik legközelebb laknak? Az én telepes szomszédaim. Más beköltözött nincs is Branhögben rajtuk meg rajtam kívül.

- Mondd inkább ki kereken, hogy rajtad kívül nincs más - szólt a férfi, - engem nem tekinthetsz telepesnek. Én csak szegény szénégető vagyok és csak engedelmekkel építhettem hajlékot a telkeden.

A férfi odaült Torarin mellé és beszédbe ereszkedett vele. S elbeszélte Torarinak, mért jött oly későn a lakomára. Otthon, a kunyhójukban látogatóik voltak s nem merték őket magokra hagyni. Három vargalegény töltötte náluk a napot. Reggel állítottak be hozzájuk fáradtan, betegen. Azt mondták, egy álló hétig kóboroltak az erdőben. De jól befalatozva és magokat kialudva visszanyerték az erejüket és estére kelve azt kérdezték: ki a leggazdagabb ember a vidéken? Szeretnék fölkeresni, hátha kaphatnának nála munkát. Az asszony azt felelte, hogy Arne tiszteletes ur. Erre nyomban öreg késeket huztak elő az övük mellől és hozzáláttak a köszörülésükhöz. Jó darabig köszörülték a késeiket és közben olyan vadaknak tündek föl, hogy nem merték magukra hagyni őket. Még most is előttem vannak, amint ültökben fenik a kést - mondta a férfi. Rettenetes volt az arcuk, nagy, nyíratlan és gondozatlan a szakálluk. Szurtos, bozontos bőrkabátot viseltek. Mintha csak három farkas lopózott volna a kunyhómba. Ugyancsak megörültem, mikor fölszedték a sátorfájukat.

Torarin ennek hallatára elbeszélte a szénégetőnek a parókhíán történeteket.

- Hát mégis csak igaz, hogy ma este kést köszörültek Branhögben - mondta kacagva. Jól felhörpintett, mert nagy busan érkezett meg. S megpróbálta elüzni a buját. Immár vig vagyok újra - mondta - mert tudom, hogy a tiszteletes asszony hallomása nem jelent semmi rosszat: csak egy-két vargalegény hozta rendbe a szerszámát.

IV.

Jóval éjfél után egy pár ember jött ki a branhögi csárdából, hogy lovát fölkontározza és haza nyargaljon.

Az udvaron látták, hogy tűz van északon. Menten visszarohantak a szobába, kiáltozva: Keljetekek föl, gyertek! Ég a solbergai parókhia!

A lakomán résztvett vendégseregéből akinek lova volt, fölkapott reá s úgy vágatott a parókhíára, a többiek amugy gyalogosan eredtek neki s csaknem ők is odaértek akkorra, mire a lovasok. A parókhíán, úgy látszott, senki se volt ébren, még mind aludtak, bár a tűz magasan lobogott.

A ház még nem égett, csak egy nagy rakás rözse, szalma meg fa, az öreg parókhia fala mellett. Nem rég gyulhatott ki. Még csak az épületfa pörkölődött meg s a hó olvadt el a szalmatetőn. De már-már lobot vetett a tető is. Mindjárt tisztában voltak vele, hogy gyujtogatás történt. És gyanakodni kezdtek: hátha nem is alszik Arne tiszteletes ur meg a háza népe; hátha valami szerencsétlenség érte őket?

De mielőtt berohantak volna a házba, hosszú póznákkal elpiszkálták a fal mellől az égő fahasábokat, aztán fölmásztak a tetőre s letépték a szalmáját, mely már füstölgött és szinte tüzet fogott.

Néhányan az ajtó felé iramodtak, hogy feltörjék s berohanva a szobába fölkeltsék Arne urat. De a legelső a küszöbön félreugrott, hogy átengedje helyét a nyomában levőnek.

Ez előrenyomult, de alig nyújtotta ki kezét a kilincs felé, legott visszaszökött s helyét a mögötte állóknak adta át.

Rettenetes látvány tárult elébök az ajtóban, mikor föl akarták törni. Nagy vértócsa szivárgott a küszöb alól s az ajtó kilincse vértől volt szennyes.

Majd fölpattant az ajtó és Arne tiszteletes ur segédlelkésze lépett ki rajta. Támolyogva tartott a tömeg felé, fején mély seb tátongott és ellepte a vér. Egy pillanatra megállt, erejét összeszedte s két karját ég felé tartva, mintegy csendet parancsolón. Aztán megszólalt el-elcsukló hangon.

- Az éjszaka három ember meggyilkolta Arne urat meg a hozzátartozóit. A kéményen másztak be. Bozontos bőrkabát volt rajtuk. Ránk rohantak, akár a fenevadak, és leöltek.

Többet nem mondhatott. Odarokadt az ajtóban állók lábaihoz és kiadta lelkét.

Erre egy sereg ember berontott a házba, s mindent úgy talált, mint a segédlelkész elmondta.

A nagy tölgyfaláda, melyben Arne ur kincsét tartotta, eltűnt, nem különben lova az istállóból és szánja a szinből.

A parókhjáról szán-nyom vezetett a réten keresztül a tengerre és egy sereg ember legott el is szaladt kézre keríteni a gyilkosokat. Az asszonyok a holtak körül foglalatostkodtak s a vértől párolgó szobából kicipelték őket a tiszta hóra.

S uram fia, ekkor vették észre, hogy nincs meg Arne ur valamennyi hozzátartozója, egy hiányzik közülök. A szegény hajadon, Arne ur nevelt leánya. Lett erre nagy csodálkozás. Hátha sikerült megmenekülnie? Hátha el találták rabolni a gyilkosok?!

De mikor az egész házat tüvé tették érte, ráakadtak a nagy kályha mellett a szurdékban. Oda bujt szegény s ott rejtőzött az egész vérontás alatt. Nem történt semmi baja. De annyira megijedt, hogy torkán akadt a szó.

A hidon.

A szegény, vérfürdőből megmenekült hajadont Torarin magával vitte Marstrandba. Oly nagy részvétellel volt iránta, hogy fölajánlotta neki, lakjék nála s legyen vele meg az édes anyjával egy kenyéren.

Egyébbel sem hálálhatom meg Arne ur jóságát, gondolta Torarin, hogy annyiszor megvette a halamat s megvendégtelt az asztalánál.

Bármily egyszerű és szegény ember vagyok is, fűzte tovább a gondolatait, mégis csak jobban teszi ez a hajadon leány, ha velem jön a városba, mintha itt marad a földmivesek között. Laknak Marstrandban gazdag polgáremberek, valamelyiknél majd csak kap szolgálatot s megkeresheti a kenyérét.

Az első napokban, hogy a városba került, reggeltől napestig sirdogált odahaza. Siratta Arne urat meg a háza népét s egyre panaszkodott, hogy elvesztette valamennyi hozzátartozóját. Mégis legjobban sajnálta tejtéstvérét s azt mondta, jobb lett volna el nem rejtőznie a fal mellé, legalább vele együtt halhatott volna meg.

Torarin anyja nem tette szóvá a lebzselését, míg odahaza volt a fia. De mihelyt egy reggelen újra utra kelt, így szólt a hajadonhoz:

- Szegény asszony létemre nem láthatlak el, Elzalill, eledellel meg ruházattal, hogy itt, ölbe tett kezekkel lopd a napot s keseregj. Jer le velem a hidra s tanuld meg a haltisztogatást.

Elzalill hát lement vele a hidra s napestig dolgozott a halász asszonyokkal.

De a hidon az asszonyok többnyire fiatalok voltak s jó kedvűek. Szóba álltak Elzalillal s megkérdezték tőle, miért oly szomorú és hallgatag?

Erre elmondta, micsoda veszedelmes kalandja volt harmadnapja éjszaka. Elbeszélte, hogy három rabló mászott be a kéményen és leölte valamennyi hozzátartozóját.

Elzalill beszéde közben sötét árnyék vetődött az asztalra, melynél el volt foglalva.

Föltekintve, három előkelő urat látott maga előtt. Széles karimájú tollas a kalapjuk, selyemmel és aranynyal kivarrott a bő bársony ruhájuk.

Egy nagyon halavány arcú, nyírt szakállas mélyen ülő szemű, fiatal ember különösen előkelőnek tetszett köztük. Olyan volt, mintha csak mostanában épült volna fel a betegségéből. Különben vidám, bátor lovagnak látszott. Föl s alá járkált a hidon a napon, hadd lássák szép ruháját meg csinos arcát.

Elzalill abbahagyta a haltisztogatást és elhallgatott. Szája nyitva maradt. Merev szemekkel bámult álltában maga elé, a fiatal emberre figyelve. Az csak mosolygott reá.

- Nem azért jöttünk, lelkem, hogy rádijeszszünk, - mondta. - Csak arra kérünk, engedd meg, hadd hallgathassuk mi is az elbeszéléseidet.

A szegény Elzalill világ életében se látott ilyen embert. Azt hitte, láttára eláll a szava is. Csak hallgatott, a kezében levő halra szegezve tekintetét.

Az idegen újra rákezdte: - Ne félj szívem. Skótok vagyunk, csaknem tíz évig szolgáltuk János svéd királyt. Obsitot kaptunk s haza felé tartunk. Ide jöttünk, Marstrandba, hogy valami alkalmatossággal Skótországba evezhessünk; de mire ideértünk, akkorra befagyott valamennyi fjord meg a tengerszoros és itt rekedtünk. Semmi dolgunk, hát a hidon bolyongunk, legeltetve szemeinket a járókelőkön. Örülnénk rajta, ha meghallgathatnók az elbeszéléseidet.

Elzalill megértette, hogy a fiatal ember csak azért beszélt oly sokáig, hogy ő ráérjen visszanyerni a lélekjelenlétét. Végre ezt gondolta magában: Meg kell mutatnod Elzalill, hogy nem vagy olyan félsz leányka, hogy szóba ne mernél állani ilyen nagy urral. Jó családból eredtél, nem vagy holmi halász-vászon cseléd.

- Csak a solbergai parókhíán történt nagy vérontásról beszéltem, - mondta Elzalill. - Annyian beszélhetnének róla.

- Ne mondd - szólt az idegen. - Nem is tudtam eddig, hogy valaki megmenekült Arne ur hozzátartozói közül.

Elzalill hát még egyszer elbeszélte, mint törtek be a kegyetlen rablógyilkosok a házba. Elmondta, hogy az öreg cselédek a tiszteletes ur köré sereglettek, hogy megvédjék, s hogy Arne ur lerántotta fegyverét a falról s a rablókra rohant, de azok legyőzték valamennyiüket. Majd az öreg tiszteletes asszony ragadta kezébe a férje puskáját s támadt a betörőkre, de kikacagták s egy husánggal földre terítették. A többi asszony mind a kályha mellé bujt, de a gonosztevők a férfiak lekaszabolása után nekik estek, előráncigálták őket s megölték. Utoljára a tejtéstvérem életét oltották ki - mondta Elzalill. - Milyen szivettépően esengett szegény feje; ketten meg is akartak neki kegyelmezni, de a harmadik azt mondta: valamennyinek el kell pusztulnia s kését a szivébe szurta.

Mig Elzalill a vérontásról beszélt, a három férfi csendben állt előtte. Nem néztek egymásra, de szinte füleiket hegyezve figyeltek. Szemeik ragyogtak, ajkuk olykor kinyilott s fogsoruk megvillant.

Elzalill könybe lábadt szemekkel állt a helyén, mondókája alatt föl se tekintve. Nem vette észre, hogy a vele beszélő férfinak olyanok a szemei meg a fogai, akár a farkasé. Mondókája végén letörölte könnyeit s fölnézett a fiatal emberre.

Ám a férfi arca megváltozott, mihelyt Elzalill tekintete reáesett.

- Ha olyan jól láttad a gyilkosokat, szép leány - mondta - bizonyára azonnal rájok is ismernél, ha találkoznál velök.

- Csak a pislogó tüznél láttam őket, amit a tüzhelyről ragadtak ki, vérontás közben világítani vele - mondta Elzalill. - De isten segítségével mégis rájok ismernék. Imádkozom is napról-napra, hogy találkozhatnék velök.

- Hogy gondolhatsz ilyet, kis leány - vetette ellen az idegen. - Hát nem vesztek volna el a kóbor gyilkosok?

- Tudom, hogy elvesztek - mondta Elzalill. - A földművesek, akik utánok eredtek, követték a nyomukat a parokhiától a jégre egy lékig. Addig láthatták a sima jég tükrén a szán, a lópatkó s a vasszöges cipőt viselt gyilkosok nyomát, de a léknél elveszett s ezért azt hitték, hogy egytől-egyig elpusztultak.

- Hát te nem hiszed, Elzalill, hogy meghaltak? - kérdezte az idegen.

- De bizony hiszem: belefutak a vízbe - felelt Elzalill - és mégis minden áldott napon könyörgök Istenhez, vajha megmenekültek volna. Így esedezem hozzá: Adjad, hogy csak a lovuk meg szánjuk veszett légyen a lékbe. Bárcsak maguk megmenekültek volna!

- Mért szeretnéd ezt Elzalill? - tudakozta az idegen.

A leányzó hátravetette fejét s kissé megvillantak a szemei. - Azért szeretném, ha életben volnának, hogy kinyomozhatnám és elfogathatnám. Szeretném, ha életben volnának, hogy szivüket keblökből kitéphetném, hogy testöket felnégyelve láthatnám.

- S mit gondolsz, hogy tehetnél ilyesmit kis lány létedre? - mondta az idegen.

- Ha életben volnának, a törvény kezébe juttatnám őket - szólt Elzalill. - Inkább meghalnék magam, de nem engedném megmenekülni. Tudom, hogy erősek és hatalmasak, de előlem ugyan meg nem szökhetnének.

Az idegen elmosolyodott, Elzalill pedig dobbantott a lábával.

- Ha életben volnának, eszemben tartanám, hogy megfosztottak az otthonomtól és koldusbotra juttattak, hogy itt a hideg hidon kell áldogálnom és halat tisztogatnom. Eszemben tartanám, hogy megöltek minden hozzám tartozót. És különösen eszemben tartanám, hogy melyikök gyilkolta meg a tejtestvéreimet, aki annyira szeretett.

A gyöngye hajadon felfortyanására elnevettek magukat a skót katonák. És kacagva folytatták utjokat, hogy Elzalill meg ne ütközzék a nevetésükön. A kikötőből egy szűk utcába fordultak be, mely a vásártérre vitt. De Elzalill még eltűnésük után is jó darabig hallotta hangos, csengő, gunyos kacagásukat.

A megbizottak.

Arne tiszteletes urat egy héttel halála után eltemették a solbergai templomban s azon a napon a vizsgálatot is megtartották a gyilkosság dolgában Branehögben.

Ám Arne urat jól ismerték Bohnslän-szerte s a temetésére annyi ember sereglett össze a szárazföldről meg a szigetekről, hogy úgy tetszett, mintha egy hadsereg gyülekezne vezére köré. És a solbergai templom meg Branehög közti térségen úgy tolongott a nép, hogy estére kelve egy tenyényi hó se maradt rajta letaposatlanul.

Késő éjjel, mikor a sokaság már elszéledt, ki-ki a maga útján, jött Torarin, a halárus, kocsin a Branehögből Solbergába vivő uton.

Torarin a nap folyamán sok emberrel beszélt. Ujra meg újra elmondta az Arne ur gyászos esetét. A vizsgálat helyén őt is jól megvendégelték s a messziről jött utasokkal nem egy sörös kancsót kellett kiürítenie.

Torarin fáradt is volt meg rest is, lefeküdt hát a kocsiján. Fejét bűnnek adta Arne ur elköltözése miatt s amint a parokhia közelébe ért, még sötétebb gondolatok kezdtek gyötörni. - Grim kutyácskám - mondta - ha hiszek amaz előjelnek, a késköszörülésnek, elháríthatom az egész veszedelmet. Sokszor eszembe jut, Grim kutyácskám. S annyira erőt vesz rajtam az aggodalom, mintha magam is közreműködtem volna Arne ur meggyilkolásában. Jegyezd meg hát, amit mondok: ha máskor ilyesmit hallok, elhiszem és aszerint cselekszem.

De mialatt Torarin a kocsin fekvé félig lezárt szemmel álmodozott, a lova kénye-kedve szerint baktatott. S a solbergai parókhiához érve, ahogy megszokta, befordult az udvarba és az istállóajtónak tartott. Torarin észre se vette. Csak akkor tápázkodott fel s nézett körül, mikor már megállt a lova. S látva, hogy annak a háznak az udvarán van, ahol alig egy hete annyi embert meggyilkoltak, megborzadt.

Rögtön megragadta a gyeplőt, hogy visszaforduljon s kijárjon újra az utra, de abban a pillanatban megveregette valaki a vállát. Körülnézett. S im az öreg lovász, Olof állt mellette, aki mindig a parókhián szolgált, mióta csak Torarin tudta az esztét.

- Hát olyan sietős az utad, hogy még az éjjelt se akarod itt tölteni, Torarin? - mondta az öreg. - Gyere be inkább a házba. Arne ur odabenn ülve vár rád.

Torarin agyán ezer gondolat cikázott át. Azt se tudta, hogy álmodik-e, vagy pedig ébren van. Olofot, a lovászt, aki most életben s egészségben állt előtte, egy héttel ezelőtt holtan látta a többi áldozat mellett, mély seb tátongott a nyakán.

Torarin szorosabban fogta a gyeplőt. Legjobbna itélte gyorsan elhajtani. De Olof, az öreg lovász még mindig ott tartotta kezét a vállán s egyre csak unszolta.

Torarin eltűnődött: hátha találhatna holmi kibuvót. - Eszem ágában sem volt ily későn háborgatni Arne urat - mondta. - Tudtom nélkül tért be utközben a lovam. Majd odább megyek egy házzal éjszakai szállást keresni. Ha Arne ur beszélni óhajt velem, visszajöhetek holnap is.

Azzal előrehajolt és megvágta az ostorával a lovat, hogy mozduljon már valahára.

Ám abban a pillanatban ott termett Olof a ló fejénél, megragadta a zablóját, úgy hogy egy tapodtat se mehetett. - Ne légy akaratos, Torarin - mondta a szolgálga. - Arne ur még nem pihent le, ott benn ül és rád vár. Tudhatod, hogy nálunk éppen olyan jó éjszakai szállásod lesz, mint akárhol a faluban.

Torarin azt akarta mondani, hogy födetlen házban csak nem hálhat meg. De mielőtt valamit szólt volna, a parókhíára esett a tekintete. S uram fia, a régi tetőt ép olyan jó karban levőnek és nagynek látta, mint a tüzvész előtt. Holott aznap reggel még a csupasz tető meredt az ég felé.

Egyre csak bámult, dörzsölgetve szemeit, de bizony a szalmafüdeles parókhia volt előtte és rajta a hó. Látta, hogy füstöl a kémény és szállingóznak belőle a szikrák, a jól betett ablakokon keresztül pedig világosság szűrődik ki a hóra.

Az országuton téli hidegben bolyongó vándorra nézve nincs kellemesebb látvány, mint a meleg szobából kiszűrődő világosság. De Torarin még jobban megrettent, mint az imént. Megragadta lovát, úgy, hogy fölágaskodott és kirugott. Ám nem mozdult az istálló ajtajából.

- Jöszte be velem, Torarin - mondta a lovász. - Azt hiszem, neked csak tiszta a lelkiismereted.

Erre Torarinnak megint eszébe ötlött utközben tett fogadása. És míg az imént a kocsin álltában dühösen pattogatott az ostorával, most egyszerre megszeliült, akár a kezesbárány.

- Olof, ime itt vagyok testestül-lelkestül - mondta leugorva a kocsiról. - Igazán tiszta a lelkiismeretem ebben a dologban. Vezess csak be Arne urhoz.

Ám Torarinnak sohse esett még ut annyira nehezére, mint most az udvarról a házig.

Amint felnyílt az ajtó, lehunyta szemeit, hogy ne kelljen benéznie a szobába. És Arne urra gondolt, hogy fölbátorodjék. - Nem egyszer jól megvendégelt. Megvásárolta a halaidat, még ha tele volt is az éléstára. Életében váltig jószivü volt hozzád s nyilván holta után sem lesz ártalmadra. Talán valami szivességre szeretne kérni, Nem szabad feledned, hogy még a holtaknak is hálával tartozunk.

Torarin fölnyitotta szemeit és bepillantott a szobába. Látta, hogy a nagy szoba szakasztott olyan, mint volt azelőtt. A magas, rakott kályha is ott van a helyén, nemkülönben a szövött kelmék a falon. Ám többször is végigmérte a falat a menyezettől a padlóig, mire visszanyerte bátorságát és rá merte vetni tekintetét az asztalra meg a padra, ahol Arne ur ülni szokott. És látta, hogy Arne ur életben van s ott ül az asztalnál, jobbán a felesége, balján a káplánja. Akár csak egy héttel ezelőtt. Ugy látszott, ép akkor költötte el az ételét. Tányérját félretolta és kanala előtte volt az asztalon. Öreg szolgálói meg szolgálóleányai is mind az asztalnál ültek, de a serdülő leányok közül csak az egyik volt ott.

Torarin jó darabig csöndesen állott az ajtóban, az asztalnál ülőkre figyelve. Valamennyi bánatosnak, szomorúnak tetszett és maga Arne tiszteletes ur is busan ült a helyén, fejét kezébe temetve.

Végre észrevette Torarin, hogy Arne ur fölemeli a fejét.

- Valami idegen jött be veled a szobába Olof szolgálóm?

- Az, - felelt a cseléd. - Torarin, a halárus; ma jelen volt a Branchögben tartott bűnügyi vizsgálaton.

Arne ur erre vidámabbnak látszott s Torarin hallotta, hogy így szól hozzá: Jöszte közelebb, Torarin és mondd el, mi ujat hallottál a nyomozásról? Egész éjszaka itt ültem és reád vártam.

Mindez oly igaznak tetszett és természetesen hangzott, hogy Torarin mind jobban nekibátorodott. Mit se félve végigment a szobán s Arne tiszteletes urnak tartott. És egyre töprengett magában: hátha csak gonosz álom az Arne ur leölése? Hátha csakugyan életben van?

De Torarin végigmenve a szobán, régi szokás szerint egy tekintetet vetett a menyezetes ágyra, mely előtt szokott állani a nagy pénzes láda. Ám a vasas láda nem volt helyén és ennek láttára Torarinon megint borzadás futott végig.

- Most pedig mondd el Torarin, hogy folyt le a mai vizsgálat? - kezdte el Arne ur.

Torarin szót fogadott. Elbeszélte, amit tudott a nyomozásról. Ám az ajka meg a nyelve minduntalan föl akarta mondani a szolgálatot; nehezen és hebegve beszélt.

Arne ur csakhamar félbeszakította. - Csupán a legfontosabbat mondd el Torarin. Elfogták-e a gyilkosokat és megbüntették-e?

- Nem, Arne ur - felelte Torarin nekibátorodva. - A gyilkosok a Hakefjord fenekén vannak. Miképen kívánhatnád, hogy boszut álljon rajtok valaki?

E feleletre Arne ur régi kedve, úgy tetszett, visszatért. Keményen ráütött az asztalra. - Mit mondasz, Torarin? Hogy itt lett volna a bohusi rendőrtisztviselő a segédeivel, meg irnokaival és megtartotta volna a vizsgálatot s hogy senkise tudta volna neki megmondani, hol akadhat a gyilkosok nyomára?

- Nem, Arne ur, - felelt Torarin - azt az élők közül senki se tudja.

Arne ur homloka kissé elborult és komoran bámult maga elé. Aztán újra Torarinhoz fordult.

- Tudom, Torarin, hogy szót fogadsz nekem. Megmondhatnád, hogy állhatnék boszut a gyilkosaimon?

- Belátom, Arne ur - szólt Torarin - hogy szeretnél boszut állani rajtok, amiért oly szivtelenül elrabolták az éltedet. De kerek e világon senki se járhat kezedre közülünk.

Arne ur e szavak hallatára gondolataiba merült. Jó darabig nem szólt senki. Majd Torarin nekibátorodott és egy kéréssel hozakodott elő.

- Ime teljesítettem a kívánságodat Arne ur és elmondtam, hogy folyt le a vizsgálat. Van-e még valami kérdezni valód, vagy immár elbocsátasz?

- Nem bocsátlak el addig, Torarin, míg még egyszer nem felelsz meg arra a kérdésemre, nincs-e valaki az élők közt, aki boszut állana helyettünk?

- Ha Bohrishänből meg Norvégiából minden ember összesereglene is, megboszulni a gyilkosaitokat, még akkor se akadhatnának rájok - mondta Torarin.

Arne tiszteletes ur pedig így szólt:

- Ha az élők nem segíthetnek rajtunk, magunknak kell segítenünk magunkon.

Azzal elkezdte hangosan mondani az Ur imáját, de nem norvégül, hanem ősi szokás szerint latinul. És az imádság minden egyes szavánál az asztalnál vele együtt ülők valamelyikére mutatott. Többször is elimádkozta, mire az Amenhez ért. És e szónál kinyújtotta ujját a serdülő hajadon, a fia leánya felé.

A serdülő hajadon nyomban fölkel az asztaltól és Arne tiszteletes ur így szólt hozzá:

- Tudod, mi a kötelességed!

A serdülő hajadon erre elkezdett nagyon rimánkodni. Ne adj nekem ilyen megbízatást! Nehéz dolog ez, nem ilyen gyenge leánynak való!

- El kell menned, ha török, ha szakad - mondta Arne ur. - A méltányosság azt követeli, hogy te menj el, mert neked van legtöbb megboszulni valód. Senkinek se rabolták el a gyilkosok annyi esztendejét, mint neked, hisz te vagy köztünk a legfiatalabb.

- Én nem akarok boszut állani senkin - szabódott a hajadon.

- Csak eredj tüstént - nógatta Arne ur. - Nem leszesz egyedül. Tudod, hogy ketten életben vannak azok közül, akik ma egy hete velünk együtt ültek ennél az asztalnál.

Arne urnak e szavaiból megérthette Torarin, hogy a tiszteletes ur őt szemelte ki a gyilkosok üldözésére s így kiáltott:

- Az égre esküszöm, Arne ur, hogy - -

Ebben a pillanatban úgy tetszett Torarinnak, hogy a tiszteletes ur parókhiaástul ködbe veszett, ő maga pedig mélységbe zuhant, mintha szédítő magasságból bukott volna alá és elvesztette öntudatát.

Mire föleszmélt, pítymallott. Ekkor vette észre, hogy a solbergai parókhia udvarán fekszik a földön. Mellette a terhes kocsi, előtte a lova. Grim pedig vonit rá éktelenül.

- Immár tudom, hogy csak álom volt az egész - mondta Torarin. - Az udvar pusztá, a lángok martaléka lett. Se Arne tiszteletes urat nem láttam, se más valakit. Ám álmomban annyira megijedtem, hogy leestem a kocsiról.

A holdvilágon.

Két héttel Arne úr halála után pár szép, tiszta, holdvilágos éjszaka volt. S az utban levő Torarin egy este a holdvilágon ment a kocsiján. Lépten-nyomon megállította lovát, mintha nehezen akadna rá az útra. Pedig nem is rengeteg erdön haladt át, hanem holmi róna-félén, amin egy sereg köves halom emelkedett.

Fehér, csillogó hó takarta az egész tájat. Szép időben hullott, csendesen és egyenletesen, nem volt halomban vagy fuvatagokban. A mérhetetlen térségen nem látott egyebet a szem, csak az egyforma sik rónát és a köves halmokat.

- Grim kutyácskám - szólalt meg Torarin - ha ma este látnók először ezt a tájat, valósággal azt hinnénk, hogy határtalan rónaságon járunk. De ugyancsak csodálkoznánk rajta, hogy talaja ennyire sik és hogy nincs se kő, se gödör az úton. Micsoda táj ez, mondogatnánk magunkban, hogy se gödre, se kerítése? S mi az oka, hogy az egész rónán nem kandikál ki a hó alól se bokor, se fűszál? S miért nem látni rajta folyókat vagy patakokat, melyek különben még a legkeményebb hidegben is fekete barázdák gyanánt szelik át a fehér mezőket?

Torarinnak nagy kedve telt ezekben a gondolatokban. Grimnek nem különben. Meg se mozdult helyén a kocsin, csak feküdt csendesen és hunyorgatott.

Ám alig fejezte be Torarin a mondókáját, egy magas cölöp mellett haladt el, melyre holmi köteg volt kötve.

Ha idegenek volnánk itt, Grim kutyácskám - kezdte újra Torarin - méltán kérdezhetnők: miféle pusztaság ez, hogy szakasztott olyan jeleket használnak rajta, amilyeneket tengeren szokás? Mégse tenger ez, mondanánk végre. Mert lehetetlenségnek ítélnénk, hogy a pusztaság viz ilyen szilárd és biztos lehessen a lábunk alatt. S ezek az összefüggő sziklás halmok hogy lehetnének hömpölygő hullámoktól elválasztott apró-cseprő szigetek? Nem, ezt nem hihetnénk, Grim kutyácskám.

Torarin föl kacagott, Grim pedig még mindig csendesen és mozdulatlanul feküdt. Torarin tovább hajtott, majd bekanyarodott egy magas, szirtes halom mellett. S egyszerre fölsikoltott, mintha valami csodálatos dolgot pillantott volna meg. Ugy látszott, nagyon elámult. Meghuzta a gyeplőt s összezsapta a kezeit.

- Grim kutyácskám, te nem akartad elhinni, hogy ez a tenger. Most láthatod, hogy csakugyan az. Kelj föl s nézd meg, micsoda nagy hajó ez itt előttünk. Azt se hitted, hogy ezek tengeri jelek, pedig bizony azok. Immár nem tagadhatod te se, hogy csakugyan magán a tengeren járunk.

Torarin még egy darabig állva maradt, a jég közé szorult nagy hajót figyelve. Egészen szokatlannak tetszett, a jégbe befagyva, körüle a sikos, fehér hólepel.

Torarin észrevevén, hogy a hajó végéről füst száll föl, odahajtott és megszólította a hajóst, nem venné-e meg a halat? Immár csak egy-két tőkehal van a kocsija fenekén, mert napközben sorra járt valamennyi tengerbefagyott vitorlás hajót s eladta a készletét.

A vitorlás nagy búsan ült a hajós a matrózokkal. S a kereskedőtől megvették a halat, nem azért, mintha kellett volna nekik, hanem, hogy legyen beszélgetőjük.

Mikor lejöttek a jégre Torarinhoz, ez ártatlan arcot öltött.

Elkezdett velük beszélni az időjárásról. - Emberemlékezet óta nem járt olyan szép idő, mint az idén - mondta Torarin. - Csaknem három hét óta tart a szélcsend meg a kemény hideg. Nem ilyen időhöz vagyunk szokva e szigeteken.

De a hajós, aki ott vesztegelt heringgel megrakott vitorlás hajóján s éppen akkor fagyott be Marstrandhoz közel egy tengeröbölbe, mikor ki akart hajózni a tengerre, haragosan megnézte Torarint s így szólt:

- Ugy, szerinted ez szép idő?

- Hát hogy ne volna az? - mondta Torarin ártatlanul, akár a gyerek. - Az ég derült, kék és nyugodt s az éjszaka ép olyan szép, mint a nappal. Sohse értem meg azelőtt, hogy hétszámra így járhattam volna a tengeren. Ide künn ritkán fagy be a tenger s ha telente egyszer-másszor be is fagyott, rendszeresen mindjárt vihar támadt s néhány óra múlva újra fölengedett.

A hajós sötéten s komoran állott a helyén, mit se felelve Torarin fecsegésére. Erre Torarin elkezdte faggatni: Miért nem mégy be Marstrandba? Csak egy órányi út a jégen keresztül, nem több - mondta. De a hajós csak nem felelt. Torarin megértette, hogy ez az ember egy pillanatra se akarja elhagyni a hajót, attól tartva, hogy utóbb nem lenne itt, mikor megindul a jég. Kevés ilyen vágytól epedő tekintetű embert láttam, gondolta Torarin.

De a hajósnak, aki napról-napra ott vesztegelt bezárva a tengerszorosba s nem vonhatta fel a vitorláját s nem hajózhatott ki a tengerre, - különféle gondolatok cikáztak át az agyán. S így szólt Torarinhoz:

- Te mindenfelé bolyongsz és minden ujságot meghallasz; tudod-e hát, miért zárja el az Isten ebben az esztendőben ily sokáig a tengeri utakat s miért tart valamennyiünket fogva?

Torarin e szavak hallatára abbahagyta a nevetést s mintha miről se volna tudomása, így szólt:

- Nem tudom, hogy érted ezt?

- Nos - magyarázta meg a hajós - én egyszer egy álló hónapig vesztegeltem a bergeni kikötőben, mert napról-napra ellenkező irányban fújt a szél s egy hajó se ereszkedhetett a tengerre. Ám a kikötőbe szorult egyik hajón egy ember volt, aki templomot rabolt ki s megmenekült volna, ha nem dül a vihar. Így pedig sikerült kinyomozni a tartózkodási helyét s mihelyt partra szállították, mindjárt szépre fordult az idő és kedvező szél kerekedett. Érted-e immár, mire célzok, mikor azt kérdem: Tudod-e, miért tartja az Isten zárva a tenger kapuit?

Torarin egy kicsinyég hallgatagon állt a helyén. Ugy tetszett, semmi kedve komoly feleletre. De mégis mást gondolt s így szólt:

- Egész szentté leszesz, hogy itt kuksolsz megrekedve a tengerszorosban. Miért nem mégy Marstrandba? Ott aztán vig az élet, mondhatom. Csakugy hemzsegnek az idegenek s nincs egyéb dolguk, mint ropni a táncot s üritgetni a kancsókat.

- S miért olyan vidám ott az élet? - kérdezte a hajós.

- Mert ott is hajósok vannak - mondta Torarin - s a hajóik ép úgy be vannak fagyva, akár a tiéd. Van ott egy csomó halász is. Most végezték be a heringfogást s a jég miatt nem térhetnek haza. Kószál ott vagy száz, szabadságot kapott skót zsoldos is, várva a kedvező alkalomra, hogy haza evezhessen Skóciába. Csak nem gondolod, hogy mindezek bűnük eresztik a fejüket s kedvükre ki nem mulatják magokat.

- Megengedem, hogy ők vigan vannak, de én csak legszivesebben veszteglek itt - mondta a hajós.

Torarin gyorsan végigmérte tekintetével. A hajós nyurga, sovány legény volt. Fényesek és szárazak a szemei, komor a nézése. Ezt az embert kedvre nem deríthetem, de más sem - gondolta Torarin.

S a hajós még egyszer elkezdett vele beszélgetni magától:

- Rendes emberek azok a skótok? - kérdezte.

- Még utóbb a te hajódon kelnek át Skóciába! - mondta Torarin.

- Igazad van - hagyta helyben a hajós. - Van Edinburgba szóló szállítmányom s egyikük ép az imént járt nálam s arra kért, vigyem magammal. De nem szeretek ilyen vad fickókkal hajózni. Azt mondtam neki, majd meggondolom a dolgot. Hallottál tán valamit róluk? Mit gondolsz, fölvehetném-e a hajóra?

- Egyebet nem hallottam róluk, mint hogy bátor legények. Hogyne vihetné őket magaddal?

De alig ejtette ki Torarin e szavakat, kutyája fölegyenesedett a kocsin s orrát magasra tartva, ugatni kezdett.

Torarin nyomban abbahagyta a skótok dicséretét.

- Ugyan, mi a kő ütött hozzád Grim kutyácskám? - mondta. - Azt tartod tán, nagyon is sokáig ácsorgok itt s lopom az időt?

És hozzákészülődött az ut folytatásához.

- Ég veled! - bucsuzott el a hajóstól.

Torarin a Klöfverön és Koön közti szűk tengersizoron keresztül Marstrandnak váltott. S mikor annyira ért, hogy megláthatta Marstrandot, észrevette, hogy nem egyedül van a jégen.

A tiszta holdvilágon délceg, büszke legényt látott menni a havon. Látta, hogy tollas a kalapja s gazdagon diszitett, bő ujjú a kabátja.

- Nini - mondta magában Torarin - ott megy sir Archie, a skótok vezére, aki ma este a vitorlás hajón járt a Skóciába átkelés dolgában.

Torarin olyan közel volt hozzá, hogy utána huzódó hosszú árnyékát már utolérte s épen rálépett az árnyék kalapjának a tollára.

- Grim - mondta Torarin - talán megkérdeznénk tőle, nem jönne-e be velünk a városba?

A kutya legott fölegyenesedett, de Torarin hátára tette kezét, csititgatva.

- Csak hallgass el Grim kutyácskám. Látom, hogy nem szivelheted a skótokat!

Sir Archie nem vette észre, hogy a nyomában van valaki. Tovább ment, körül sem nézve. Torarin egész lassan kitért, hogy elébe kerüljön.

De ugyanakkor a skót legény mögött észrevett még egy másik árnyékhoz hasonló valamit. Hosszu, vékony szürkéséget. A földön siklott tova, nyomot sem hagyva az uton. A fehér hó se vinnyogott a lába alatt.

A skót legény nagy léptekkel rohant előre. Nem tekintett se jobbra, se balra. De a fakó árnyék mind közelebb lopózott hozzá s úgy tetszett, mintha fülébe akarna sugni valamit.

Torarin vigyázva hajtott, majd utolérte mind a kettőt. S meglátta a skót legény arcát a tiszta holdvilágon. Összehúzta a szemöldökét, úgy törtetett tova. Komornak látszott, mintha valami szomorú gondolat foglalkoztatná s gyötörné.

Amint Torarin elhajtott mellette, megfordult és hátratekintett, mintha észrevette volna, hogy mögötte van valaki.

Torarin világosan látta, hogy sir Archie után egy szürke ruhás, serdülő hajadon lopózik, de sir Archie nem vette észre. S mikor visszatekintett, a leány csendesen megállt és sir Archie széles, sötét árnyéka ráborult s eltakarta.

Sir Archie legott megfordult s tovább folytatta utját s a hajadon is megindult utána, szaporázva. Előre hajolva haladt, mintha fülébe sugdosna valamit.

Ám Torarin ennek láttára egész testében megborzadt. Felsikoltott s megvagdalta lovát. A gebe elvágatott, ahogy csak tudott és csupa tajték lett, mire odahaza megállt az ajtóban.

Az üldözés.

I.

A Marstrand szigetnek azon a felén, mely apró-cseprő szigetek koszorujától övezve, a sziget-csoport felé fordult, terült el a város összes házaival s épületeivel. Itt hullámozgott az emberek az utakon meg sikátorokon, itt volt a kikötő, tele csónakokkal meg hajókkal; itt sózták be a heringeket és tisztogatták a halakat; itt volt a templom s a temető, itt a városháza meg a vásártér. Volt itt néhány magas fa is, mely nyaranta zöld lombba borult.

A Marstrand sziget másik felén azonban, melyet a nyílt tenger övezett s kisebb-nagyobb szigetek nem védtek, egyéb se volt, mint magányos, kopár szirtek és tengerbe vesző megrepesztett hegy-nyulványok. Volt ott barna virágu hanga, voltak szurós tövisbokrok, kigyómeg róka-barlangok, dunnalud- meg sirályfészkek, de nem volt se ut, se ház, se élő lélek.

Torarin kunyhója pedig magasán fenn a sziget ormán gunnyasztott, egyik felén a város terült el, másikon a vadon. S mikor Elzalill kinyitotta az ajtót, széles, csupasz szirtek meredtek reá, messze elláthatott róluk nyugotnak egész a hullámozó tenger sötét partjáig.

S mindazok a hajósok és halászok, akik a jég miatt Marstrandban rekedtek, Torarin kunyhója előtt szoktak elmenni, hogy fölmásszanak a szirtekre s megnézzék, vajjon nem vetik-e már le jégtakaróikat a tengeröblök meg szorosok?

Elzalill nem egyszer künn állt az ajtóban, el-elnézve az arra járókat. Szive fájt a nagy veszteség miatt s ezt gondolta magában: Ugy tetszik nekem, mindenki boldog, akinek van mire vágyódnia. De nekem e kerek világban nincs semmi kívánni valóm.

Egy este látta Elzalill, hogy egy szép szál legény áll odafönn a kopár szirten széles karimájú nagy tollas kalapban s nyugot felé a tengerre bámul, mint a többi is egytől-egyig. Elzalill mindjárt ráismert sir Archiera, a skótok vezérére, aki alant a hidon beszélgetett vele.

S mikor a városba vivő uton haza menet elhaladt a kunyhó előtt, Elzalill még mindig az ajtóban állt, sirdogálva.

- Miért sírsz? - szólitotta meg előtte megállva.

- Azért sírok, mert nincs mire vágyakoznom - mondta Elzalill. - Amint észrevettem, hogy a sziklán állva bámulsz a tengerre, azt gondoltam magamban: Bizonyosan túl a tengeren van a hazád s oda szeretnél eljutni.

Sir Archie szive ellágyult s így szólt: Évek sora óta nem hozta szóba előttem senki az otthonomat. Isten tudja, áll-e még az édes atyám háza? Tizenhét esztendő koromban elkerültem hazuról s azóta idegen hadseregben szolgállok.

Azzal befordult Elzalillal a kunyhóba s elkezdett beszélgetni vele a szülei házáról.

Elzalill pedig csendesesen ülve, hosszan, áhitatosan hallgatta. Minden egyes szava boldogsággal töltötte el a szívét.

Mikor pedig sir Archienak távoznia kellett, arra kérte Elzalillt, hadd csókolhassa meg.

Elzalill nemmel felelt és az ajtóhoz osont, de sir Archie utját állta s erőnek-erejével meg akarta csókolni.

Erre hirtelen föl pattant az ajtó és sebbel-lobbal jött be rajta Torarin édes anyja.

Sir Archie meghátrált és elsietett, csak a kezét nyujtva bucsura Elzalillnak.

De Torarin anyja így szólt a hajadonnak:

- Jól tetted, hogy üzentél nekem. Olyan emberrel, mint sir Archie, fiatal leánynak nem illik egyedül lenni. Hisz jól tudod, hogy az efajta zsoldosnak nincs se becsülete, se lelkiismerete.

- Mit beszélsz? Hogy üzentem neked? - csodálkozott Elzalill.

- Ugy van - felelt az öreg asszony - amint a hidon állva dolgoztam, kis leány termett előttem (sohasem láttam azelőtt) s azt mondta, tiszteletet hozott tőled s arra kérsz, menjek haza.

- Miféle leány volt? - tudakozta Elzalill.

- Nem néztem meg oly tüzetesen, hogy megmondhatnám, milyen volt? - mondta az öreg asszony. - De egyet megjegyeztem: könnyedén és teljesen nesztelenül lépdelt tova a havon.

Elzalill ennek hallatára egészen elsápadt s így szólt:

- Akkor hát bizonyosan Isten angyala volt, az vitt neked üzenetet s vezérelt haza.

II.

Egy más alkalommal sir Archie Torarin szobájában ülve beszélgetett Elzalillal.

Csak ketten voltak. Vidáman társalogtak és boldogság töltötte el a szívöket.

Sir Archie ültében beszélgetett Elzalillal, hogy elmehetne vele Skóciába. Ott palotát építtetne neki s előkelő urnővé tenné. Elmondta, hogy száz leány állana szolgálatára s a királyi palotában rophatná a táncot.

Elzalill hallgatagon ült, figyelve sir Archie minden egyes szavára és szentül hitt neki. Sir Archie pedig azt gondolta magában: még sohasem akadt olyan leányra, akinek a fejét oly könnyen elcsavarhatta volna, mint Elzalillét.

Aztán hirtelen elhallgatott s bal kezére esett a tekintete.

- Mi lelt sir Archie? Miért nem folytatod? - kérdezte Elzalill.

Sir Archie kinyújtotta, majd görcsösen behajította s ide-oda forgatta a kezét.

- Mi lelt sir Archie? - faggatta újra Elzalill. - Csak nem fáj talán a kezed?

Sir Archie erre dult arccal fordult Elzalillhoz s így szólt:

- Látod ezt a kezemre csavarodott haját, Elzalill? Látod ezt a szőke fürtöt?

Mikor beszélni kezdett, a serdülő hajadon még mit sem látott, de mielőtt befejezte volna a mondókáját, észrevette a sir Archie kezére csavarodott világos, finom hajfürtöt.

A serdülő hajadon rémületében felugrott:

- Kinek a haja az? - sikoltotta.

Sir Archie zavartan s bambán nézett rá.

- Érzem, Elzalill, hogy igazi haj. Hüvösen és puhán simul a kezemre. De honnan kerülhetett ide?

A hajadon ültében szinte üregükből kimeredő szemekkel bámult sir Archie kezére.

- Így simult és csavarodott szegény tejtestvérem haja is a gyilkosa kezére - mondta.

Sir Archie fölkapagott s gyorsan visszavonta a kezét.

- Látod Elzalill, úgy megijedtünk, akár a kis gyerekek. Nem volt egyéb, csupán a napsugár ragyogott be az ablakon - mondta.

De a serdülő hajadon sirva fakadt.

- Ugy rémlik, mintha ott feküdném a kályha mellett s látnám a vértontó gyilkosokat. Ah, mindvégig biztam benne, hogy majd csak nem találják meg szegény tejtestvéremet, de egyikük mégis ráakadt s lerántotta a falról. S hogy el akart menekülni, a haját a kezére csavarta és keményen megragadta. Szegényke térdre roskadva esengett neki. Tekints az ifjuságomra! Ne eméssz el, hadd élhessek addig legalább, amíg meg nem értem, mivégre is jöttem a világra? Mit se vétettem ellened, miért akarsz hát megölni? Miért akarod elrabolni az életemet?... De nem hallgatott rá, hanem leszurta.

Elzalill szavaira sir Archie homloka elborult s félre fordította a fejét.

- Jaj, csak egyszer összetalálkozhatnám azzal az emberrel! - mondta Elzalill s ökölbe szorult kézzel állott sir Archie előtt.

- Azzal ugyan nem találkozhatol. Hiszen meghalt.

A hajadon erre leroskadtt a padra s úgy zokogott.

- Sir Archie, sir Archie, miért juttattad eszembe a halottakat? Most már sirnom kell egész este meg egész éjjel. Eredj el tőlem sir Archie, mert folyton csak a holtakat forgatom eszemben. A tejtestvéremre kell most gondolnom meg arra, hogy milyen jószívű volt hozzám.

Sir Archie nem bírta megvigasztalni. Aztán ott hagyta a keservesen siró hajadont s fölkereste a cimboráit.

III.

Sir Archie nem értette, miért van tele a feje mindig ily sötét gondolatokkal. Nem verhetette ki belőle ezeket még akkor sem, mikor Elzalillnál ülve beszélgetett, sem mikor a cimboráival iddógált. Még akkor sem szabadulhatott tőlük, mikor éjszakákon át táncolt a tengerparti fészerekben. Nem, ha mértföldnyire elbolyongott is a befagyott tengeren.

- Miért kell arra gondolnom mindig, amit szeretnék kiverni a fejből? - tünődött magában sir Archie. - Ugy rémlik, mintha folyton utánam lopóznék valaki s fülembé sugdosna.

- Ugy rémlik, mintha valaki hálót fonna körém - tépelődött tovább - hogy megfogja valamennyi gondolatomat és csak ezt az egyet hagyja meg számomra. A hálót kivető vadászt ugyan nem láthatom, de hallom a lépteit, amint utánam settenkedik.

- Ugy rémlik, mintha festő haladna előttem s egyforma képet festene mindarról ami elém tárul. Akár az égre, akár a földre fordítom tekintetemet, nem látok egyebet, mindig csak ugyanazt az egyet.

- Ugy rémlik, mintha kőfaragó ülne a szivemen és egyetlen egy bajt verne bele a szivembe. A kőfaragót nem láthatom, de éjjel-nappal hallom a kalapácsolását. Te köszív, te köszív - hajtja egyre - most szót kell fogadnod. Ime beléd verem ezt a gyötrelmet.

Sir Archienak két barátja volt, akik folyton nyomon követték, sir Filip és sir Reginald. Sokat bánkódtak miatta, hogy pajtásuk váltig kedvetlen és föl nem deríti semmi.

- Mi bajod? - faggatták. - Miért lángol úgy a szemed és miért oly halvány az arcod?

Sir Archie nem akarta elárulni nekik a baját. Ezt gondolta magában: Mit szólnának, ha megtudnák, hogy valami férfihoz nem méltó dolgon tünődöm. Nem hajtanának többé a szavamra, ha meghallanák, hogy olyan cselekedet miatt emészt a bánat, amit el nem kerülhettem.

De mikor egyre jobban zaklatták, hogy rászedje őket, ezt mondta nekik:

- Oly csodálatos érzés tölt el mostanában. Van itt egy hajadon és szeretném meghódítani, de sehogy se bírom. Mindig utamba áll valami.

- Tán nem szeret? - kérdezte sir Reginald.

- Bizton tudom, hogy felém hajlik a szive - felelt sir Archie - de valami örökös fölötte s ezért nem lehet az enyém.

Erre sir Reginald elnevette magát, sir Filip is. S így szóltak:

- Majd megszerezzük mi számodra azt a leányt.

Este magában ment Elzalill egy szűk utcában. Belefáradt a dologba s így tünődött magában: Nehéz élet ez az enyém és nem telik benne örömem. Ugy irtózom a reggeltől, napestig odakünn ácsorgástól, meg a halszagtól. Ugy irtózom az asszonyok éles hangu nevetésétől meg évődésétől. Ugy irtózom az éhes sirályoktól, mikor az asztal fölött csapongva ki akarják kapdosni kezemből a felvagdalt halakat. Csak valaki eljönne értem és magával vinne. Örömet követném akár a világ végére.

Amint Elzalill a sikátor legsötétebb részébe ért, előtte termett sir Reginald meg sir Filip és üdvözölte.

- Elzalill - szólították meg - sir Archietől hozunk üzenetet. Betegen fekszik otthon a szállásán. Szeretne veled beszélni és arra kéret, jönnél el velünk és látogatnád meg.

Elzalill aggódni kezdett, hátha súlyos beteg sir Archie és legott visszafordult a kísérőjéül ajánlkozott két skót férfival.

Sir Filip meg sir Reginald közrevette a hajadont. Egymásra mosolyogtak, azt gondolva magukban: nincs könnyebb, mint rászedni Elzalillt.

Elzalill nagyon sietett. Szinte szaladt lefelé a sikátoron. Sir Filipnek és sir Reginaldnak ugyancsak ki kellett lépnie, hogy követhesse.

Ám Elzalill lába előtt a nagy sietés közben elkezdett gurulni valami. Ugy dobta elé valaki s csaknem megbotlott benne.

- Mi görög a lábam előtt? - tünődött Elzalill. - Bizonyosan kő; úgy rughattam fel a földről s ime lefelé gurul a lejtőn.

Annyira sietett sir Archiehoz, hogy még csak meg sem állapodott a lába előtt guruló holmi miatt. Félrerugta, de legott visszahengeredett és csak gurult előtte a sikátoron lefelé.

Elzalill hallotta, amint félrerugta, hogy úgy cseng, akár az ezüst és látta, hogy ragyog.

- Nem közönséges kő - gondolta Elzalill. - Azt hiszem, ezüst pénz. - De annyira sietett sir Archiehoz, hogy nem ért rá fölvenni az utról.

Ám folyton a lábai előtt gurult és a hajadon ezt gondolta magában: többre méggy vele, ha lehajolva fölveszed. Elhajithatod messzire, ha semmit se ér.

Lehajolt hát és fölemelte. Nagy, fehér ezüst pénz volt és fénylett a kezében.

- Mit találtál az uton Elzalill? - mondta sir Reginald. - Oly fehér a fénye a holdvilágon.

Épen egy nagy tengerparti fészernél haladtak el. Idegen halászok húzódtak meg benne, míg a foglalkozásuk miatt Marstrandban tartózkodtak. A bejáratnál lámpás függött, gyér világosságot hintve az utra.

- Lássuk, mit találtál Elzalill? - mondta sir Filip és megállott a lámpás alatt.

Elzalill föltartotta a pénzt a lámpavilághoz és megnézve fölsikoltott: - Arne ur kincséből való! Ismerem! Arne ur pénze!

- Mit beszélsz Elzalill? - hebegte sir Reginald. - Miért mondod, hogy Arne ur kincséből való?

- Mert ismerem - szólt Elzalill. - Nem egyszer láttam, hogy Arne ur kezében tartotta. Szent igaz, hogy az Arne ur kincséből való.

- Ne kiáltozz oly nagyon Elzalill - intette sir Filip. - Ime jönnek is már, hogy meghallják, mit kiabálsz.

De Elzalill nem ügyelt sir Filipre. Látta, hogy a tengerparti fészernél szabad az út. Odabenn a közepén tűz lobogott és körülötte egy csomó férfi ült nyugodtan, megfontolva beszélgetve.

Elzalill odasietett hozzájuk magasan föltartva a pénzt.

- Ide nézzetek emberek egytől-egyig - kiáltotta. - Immár tudom, hogy életben vannak Arne ur gyilkosai. Nézzétek: Arne ur pénzéből egyet megtaláltam.

Valamennyien feléje fordultak. Ekkor látta Elzalill, hogy Torarin, a halárus is ott ül közöttük.

- Mit keressz itt s mért kiabálsz Elzalill? - szólt rá Torarin. - Hogy különböztetheted meg az Arne úr pénzt más pénztől?

- Hogyne tudnám megkülönböztetni - mondta Elzalill. - Nagy, régi pénz s be van vágva a pereme. Arne úr szájából hallottam, hogy a hajdani norvég királyok korából való és sohse ad túl rajta.

- Nosza, mondd el, hol találtad? - nógatta egy másik halász.

- Az úton találtam, ott görgött a lábam előtt - szólt Elzalill.

- Lehet, hogy igazad van, Elzalill - mondta Torarin. - De mit nyerünk vele? Azzal nem akadunk a gyilkosok nyomára, ha azt hiszed, hogy valamelyik utcán mentek végig.

A halászok igazad adtak Torarinnak s újra elhelyezkedtek a tűz körül.

- Gyere haza velem, Elzalill - szólalt meg kis vártatva Torarin. - Hajdon leánynak nem illik ilyenkor az utcán meg a piacon bolyongani.

E szavakra Elzalill körülnézett a kísérői után. De sir Filip meg sir Reginald eltűnt, anélkül, hogy észrevette volna.

A városháza pincéjében.

I.

A marstrandí városháza pincéjének vendéglősnéje egy reggel felnyitotta az ajtót, hogy elseperje a lépcsőt meg a tornácot. S im egy serdülő hajadont pillantott meg. A lépcsőn ült s várakozott. Hosszu, szürke ruhát s övet viselt. Szőke haja nem volt befonva, se feltüzve, hanem simán omlott le arcára.

Ahogy kinyílt az ajtó, fölkel s lement a lépcsőn a tornácra, de a vendéglősnének úgy tetszett, mintha álmában járna, akár a holdkóros. Szempilláit lezárta, karját testéhez szoritotta. Minél közelebb jött, annál jobban csodálkozott a vendéglősné a gyöngé, finom testalkatán. Arca is kedves volt, de sovány s átlátszó, mintha törékeny üvegből lett volna.

A hajadon odaérve a vendéglősnéhez, megkérdezte tőle, nem adhatna-e neki valami dolgot s megkérte, fogadja meg cselédnek.

A vendéglősnének eszébe jutottak mindazok a marcona suhancok, akik esténként az ivóban szoktak dorbézolni s nem állhatta meg mosolygás nélkül. Nálunk nincs hely az ilyen serdülő leány számára - mondta.

A hajadon föl se tekintett, meg se mozdult, csak könyörgött tovább, hogy fogadják meg. Nem kíván se ellátást, se fizetést, csak dolgot keres.

- Nem - folytatta a vendéglősné - ha a tulajdon leányom ily gyöngé, ártatlan leányka volna s ilyesmit kérne tőlem, még neki se teljesíteném a kívánságát. Valami finomabb foglalkozás illenék hozzád.

A serdülő hajadon halkán fölment a lépcsőn. A vendéglősné megállva nézett utána.

S ekkor olyan kicsinynek és törékenynek tetszett neki a lányka, hogy megesett rajta a szíve.

Visszahívta hát s így szólt hozzá: Az utcán meg az országúton bolyongva tán nagyobb veszedelemben forogsz, mint ha beszegődöl hozzám. Maradj hát nálam egy napig, mosd el a tányérokat meg a csészéket, hadd látom, mit tudsz.

A vendéglősné a pincehelyiség mögött berendezett kis kamrába vezette. Nem volt nagyobb, mint a söntés, nem is ablakon, hanem csak az ivóba szolgáló nyíláson kapta a világosságot.

- Maradj itt - mondta a vendéglősné a serdülő hajadonnak - és mosogasd el a csészéket és a tányérokat, amiket e nyíláson beadogatok. Majd meglátom, megtarthatlak-e cselédnek?

A serdülő leány bement a kamrácskába, oly halkán, hogy a vendéglősnének úgy tetszett: halott száll alá a sirjába.

Napestig ott állt benn. Senkihez nem szólott s nem tekintett ki soha a nyíláson, megnézni a pincehelyiségbe jövő s belőle távozó vendégeket. Az ételhez hozzá se nyult, amit adtak neki.

Mosogatás közben nem csörömpölt. S valahányszor a vendéglősné benyújtotta kezét a nyíláson, mindannyiszor odaadta a tisztára mosott csészéket meg a tányérokat; egy kis folt nem sok, annyi sem volt rajtuk.

De amint a vendéglősné átvette, oly hidegek voltak, hogy szinte rájuk fagyott az ujja. Megborzongott belé s így szólt: Mintha csak a halál kezéből venném át ezeket az edényeket.

II.

Egy napon nem akadt tisztogatni való hal a hidon s Elzalill otthon maradhatott. Egymagában üldögélt a konyhóban s fonogatott. A tűzhelyen pattogott a tűz s eléggé megvilágította a konyhót.

Dolog közben könnyed sóhajtást érzett, mintha hideg szél simította volna meg a homlokát. Föltekintett s maga előtt látta halott tejtestvérét.

Elzalill megfogta a rokka kerekét s megállította. És csendesen ülve maradt, hugát figyelve. Eleinte meghökkent, de aztán azt gondolta magában: nem illik félnem a hugomtól. Örülök rajta, ha láthatom, akár halva, akár élve.

- Édesem - szólította meg a halottat - talán valamit akarsz tőlem?

A másik gyöngé, halk hangon felelt:

- Édes testvérem, Elzalill, a vendéglőbe szegődtem be és a csaplárosné egész nap csészéket meg tányérokat mosogattatott velem. Állva végeztem a dolgomat s estére annyira elfáradtam, hogy nem bírom tovább. Azért kerestelek föl, hogy megkérdezzem: nem jönnél-e velem s nem segítenél-e rajtam?

Elzalillnak e szavak hallatára úgy tetszett, mintha fátyol borulna az elméjére. Nem tudott többé se gondolkozni, se akarni, se félni. Csak annak örült, hogy tejtestvérét viszontlátta s ezt felelte neki:

- Szivem, megyek rögtön és segíték rajtad.

A halott erre az ajtónak tartott s Elzalill a nyomában. De a küszöbön megállt s így szólt Elzalillhoz: Vedd rád a köpenyedet, odakünn hideg szél fú. S e szavakat kissé érthetőbben ejtette ki s hallani lehetett a hangját.

Elzalill hát lekasztotta köpenyét a falról s felöltötte. Azt gondolta magában: Még mindig szeret a testvérem. Nem akar megbántani. Boldog vagyok, hogy követhetem. Nem hagyom el, vezessen bárhová.

És nyomon kísérte a halottat több utcán végig Torarinnak szirtes magaslaton gunnyasztó konyhójától a vásártéri s a kikötő melletti utcákra.

A halott váltig előtte ment két lépésnyire. Kemény vihar dult azon az estén az utcákon és Elzalill észrevette, hogy mikor a szélvész annyira fölkerekedett, hogy szinte a falhoz szorította, a halott odaállt elé s gyöngé testével befedezte, amennyire tudta.

Mikor végre a városházára értek, a halott lement a pincelépcsőn s intett Elzalillnak, hogy kövesse. De amint lefelé haladtak a lépcsőn, a szél kioltotta a lámpást a tornácon és sötétben maradtak. Elzalill nem tudta, merre menjen és a halottnak kellett megfogni a kezét, hogy vezethesse. De a halott keze oly hideg volt, hogy Elzalill megborzadt tőle s félelmében remegni kezdett. A halott hát visszavonta kezét s Elzalill köpenyének csücskéjébe burkolta s tovább vezette őt. De Elzalill a bélésen meg prémen át is érezte a jéghideget.

Aztán végig vezette a halott Elzalillt egy hosszú folyosón s ajtót nyitott. Sötét kamrácskába értek, melybe a falon levő keskeny nyíláson át hatott csak világosság. Elzalill látta, hogy szűk pincehelyiségben vannak s itt szokta a vendéglősné elmosatni a pincérlánynyal azokat a csészéket meg tányérokat, miket azután a vendégek elé rakott az asztalra. Elzalill látta, hogy a zsámolyon vizes dézsa van s a lyukban egy sereg üveg vár elmosásra.

- Ugy-e, Elzalill, ma el segítesz mosogatni? - mondta a halott.

- Szívesen, lelkem - felelt Elzalill. - Tudod, hogy mindenben segíték rajtad a kívánságod szerint.

Azzal levetette Elzalill a köpenyét, feltúrta a ruhája ujját és hozzálátott a készülődéshez.

- Nagyon csendesen légy, ne szólj egy kukkot se Elzalill, hogy észre ne vegye a vendéglősné, hogy segítséget hívtam.

- Szívesen megteszem, lelkem - nyugtatta meg Elzalill.

- Isten veled hát Elzalill, - mondta a halott. - Még csak egyre kérlek s ne haragudjál rám érte.

- Miért bucsuzol el tőlem? - mondta Elzalill. - Szíves örömet eljövök minden este és segíték rajtad.

- Nem, többször nem kell eljőnnöd, csak ma este - szólta a halott. - Azt hiszem, ma éjjel annyit segíthetsz rajtam, hogy végére járhatunk a dolognak.

Beszélgetés közben Elzalill mindjárt dologhoz is látott. Egy kicsinyég csend honolt körül, de később halk leheletet érzett a homlokán. Szakasztott úgy, mint mikor a halott meglátogatta Torarin kunyhójában. Föltekintett s látta, hogy egyedül van. S megértette, mi volt a homlokát meglegyintő hűvös szellő s így szólta magában: Holt tejttestvérem csókolt homlokod, mielőtt elbucszott tőlem.

Elzalill elsőben is elvégezte dolgát. Sorra elmosogatta a csészéket meg kannákat és megtörölgette. Aztán odament a nyíláshoz, megnézni, nincsenek-e ott ujak? Nem volt egyetlen egy sem. Megállt hát a nyílásnál s kinézett rajt, a pincehelyiségbe.

A napnak e szakában nem szoktak vendégek járni a pincébe. A vendéglősné nem ült a söntésben, cseléd se volt az ivóban. Csupán három férfi üldögélt egy hosszú asztal végén. Vendég létükre egész otthonosan érezték magukat. Mert egyikök kiürítve poharát, befordult a söntésbe, egy nagy hordóból megtöltötte, aztán visszaült a helyére s tovább ivott.

Elzalill csak állt a helyén, mintha idegen világból cseppent volna oda. Gondolatai holt testvérenél kalandoztak s nem bírta tüzetesen megkülönböztetni, amit látott. Sok időbe került, mire rájött, hogy az asztalnál ülő három férfi jó ismerőse: sir Archie meg két barátja: sir Reginald meg sir Filip.

Sir Archie az utóbbi napokban nem látogatta meg Elzalillt. S a hajadon leány megörült a láttára. Csaknem rá is kiáltott, hogy ott volt egészen a közelben. De eszébe jutott: különös, hogy mostanában nem keresi föl s ezért csendesen maradt. Tán mást szeret? - tünődött Elzalill. - Tán az jár most az eszében?

Mert sir Archie kissé távolabb volt a többitől. Hallgatagon ülve maga elé bámult. Nem ivott. Nem vett részt a beszélgetésben sem s ha valamit szóltak hozzá a barátai, rendszerint nem ítélte érdemesnek: felelni reá.

Elzalill hallotta, hogy a többiek megpróbálták kedvre deríteni. Megkérdezték tőle; miért nem iszik? Sőt azt is ajánlották neki, látogassa meg Elzalillt, csevegjen el vele, majd fölvidul.

- Ne törődjete velem - dohogott sir Archie. - Másan jár az eszem. Folyton magam előtt látom s hangja váltig fülemben cseng.

S Elzalill látta, hogy sir Archie ültében a pince boltozatát emelő vastag oszlopra bámul. Azt is észrevette (azelőtt elkerülte figyelmét), hogy tejttestvére ott áll az oszlopnál és sir Archiera szegezi tekintetét. Szinte gyökeret ver szürke ruhájában s alig lehetett észre venni, úgy hozzásimult az oszlophoz.

Elzalill hallgatagon állott a helyén s bepillantott a szobába. És észrevette, hogy tejttestvére sir Archie láttára föltekintett. Az Elzalillal töltött egész idő alatt lesütötte jártában a szemét.

Mi borzalmat keltő se volt rajta, csakis ezek a szemek. Elzalill látta, hogy meg vannak törve és zavaros a tekintetök. Bágyadtak, fénytelenek.

Kis vártatva megint csak elkezdett sopánkodni sir Archie:

- Váltig látom. Nyomon követ.

Az oszlop felé fordulva ült. Ott állt a halott, reá szegezve tekintetét. Ám Elzalill meg volt győződve róla, hogy sir Archie nem látja a holtat. Nem róla beszél, hanem valakiről másról, aki mindig ott jár az eszében.

Elzalill állt az ablaknál, figyelemmel kísérve a történeteket. Azt gondolta magában: Szeretném tudni, kit forgathat sir Archie folyton eszében?

Ám azt is észrevette, hogy a halott odaül sir Archie mellé a padra s valamit fülébe sűg.

De sir Archie még mindig nem tudta, hogy olyan közel van hozzá, hogy ott ül mellette s a fülébe sűgdos. Csak az őt megszállott rettenetes aggodalomnál fogva vette észre jelenlétét.

Elzalill látta, hogy sir Archie tenyerébe temeti fejét és sirva fakad, alig tölt mellette a halott néhány pillanatot és sűg valamit a fülébe.

- Ah, bár sohse hozott volna össze a sors ezzel a leánynyal - sóhajtotta. - Csak azt az egyet sajnálom, hogy nem kíméltem meg az életét, mikor esedezve könyörgött érte.

A másik két skót férfi abbahagyta az ivást s meglepetve nézett sir Archiera, hogy ennyire elérzékenyült s bűnak adta fejét. Egy kicsinyég tanácstalanul ültek a helyükön, de aztán egyikök odament az asztalhoz, kapta a legnagyobb kancsót s teli töltötte vörös borral. Majd sir Archienak tartott s vállára csapva szólt: Igyál cimbora, még futja az Arne úr kincséből! Amíg annyi a pénzünk, hogy ilyen bort ihatunk, addig félre búval, gonddal!

De alig hangzottak el e szavak: Igyál cimbora, még futja az Arne úr kincséből! - Elzalill legott észrevette, hogy a halott fölkel a padról s eltűnik.

És nyomban három férfit látott maga előtt Elzalill. Szakálluk hosszú, kabátjuk bolyhos, prémés és az Arne úr rokonaival viaskodnak. S a három férfiban ráismert a pincében ülő sir Archiera, sir Filipre és sir Reginaldra.

III.

Elzalill távozott a kis kamrából, miután elmosogatta a vendéglősné poharait és csendesen bezárta maga után az ajtót. Az ajtóban megállott a keskeny folyosón. Falhoz támaszkodott s vagy egy óra hosszat állt ott mozdulatlanul.

Ott álltában el-eltűnődött: Nem lehetek árulója; bármekkora gázságot követett is el, mégis szeretem. Nem törehetem kerékbe, nem juttathatom bitóra. Nem vinne rá a lélek, hogy végignézzem, mint égetik el kezeit, meg lábait.

A vihar, mely egész nap dühöngött, alkonyattájban még hatalmasabb lett s Elzalill a sötétben álltában hallgatta erős zúgását. Im itt az első tavaszi vihar - gondolta magában. - Itt van teljes erejével, hogy elolvaszsa a jeget és szabaddá tegye a tengert. Pár nap múlva lerázza a víz jégbilincset, sir Archie elköltözik és sohase tér vissza. Nem követ el több gonosz tettet ebben az országban. Mire való volna hát elfogatni s börtönbe záratni? Nem telnék benne örömük sem a holtaknak, sem az élőknek.

Elzalill magára terítette köpenyét. Azt gondolta, haza megy, csendesen dologhoz lát, egy árva léleknek se árulva el a titkát.

De még el sem indult, máris letett e szándékáról s állva maradt.

Csendesen álltában hallgatta a vihar zúgását. Megint eszébe jutott, hogy nemsokára beköszönt a kikelet, elolvad a hó és zöld ruhába öltözik a föld.

- Édes istenem, micsoda tavasz lesz az rám nézve - gondolta el Elzalill. - Emlékszem egy estére. Oly szép volt, hogy nem maradhattam odahaza, kézen fogtam hát kis hugomat s elbolyongtunk ki a mezőre zöld gallyat szedni, hogy fölékesítsük vele a kályha falát.

Ott álltában emlékezetébe idézte, hogy ballagott haza testvérével a gyepes ösvényen.

És az út mellett gyenge, fiatal nyirfát láttak meg. Le volt vágva. Látszott rajta, hogy csak pár napja csonkították meg. És azt is észrevették, hogy a szegény kivágott fa hajtani kezd s rügyeiből kizsendülnek a levelei.

Testvére megállott és ráborult a fára. Jaj szegény fácska - sóhajtotta - mi rosszat tettél, hogy nem halhatsz meg, bár kivágtak? Miért kell lombba borulnod, mintha még élnél?

Elzalill felkacagott s így szólt: Nyilván azért zöldel oly édesen, hogy aki kivágta, lássa, mily nagy kárt tett s megessék rajta a szive.

De a testvére nem kacagott, sőt könnyek szöktek szemébe.

- Nagy bűn fakadáskor kivágni a fát, mikor annyira duzzad az erőtől, hogy nem bir elpusztulni. Rettenetes lehet, ha a halott sirjában nem lelhet nyugalmat. A holtak nem sok jót várnak többé; szeretetben, boldogságban nem lehet részök. Az egyetlen jó, amire még vágynak, a zajtalan nyugalom. Igazán köny szökik szemembe, ha azt mondom, hogy a nyir nem száradhat ki, mert a gyilkosára gondol. Valóban a legrettenetesebb sors arra nézve, kit életétől megfosztottak, ha nem pihenhet csendesen a sirban, mert üldöznie kell a gyilkosát. A holtaknak egyéb dolguk sincs, mint aludni csendesen

Elzalill e gondolatra sirva fakadt s kezeit tördelni kezdte.

- Tejttestvérem nem nyughatik sirjában, ha el nem árulom a kedvesemet - sóhajtotta. - Ha kezére nem járok e dologban, szakadatlanul bolyongania kell a földön. Szegény testvéremnek nincs egyéb vágya, mint a siri nyugalom és ezt sem adhatom meg neki, ha csak kerékbe nem törettem vagy bitóra nem juttatom a kedvesemet.

IV.

Sir Archie kifordult a pinchelyiségből s végig ment a keskeny folyosón. A menyezetről lecsüngő lámpás most is égett s világánál látta a falnak támaszkodó serdülő hajadont.

Halvány volt s oly csendesen állt ott, hogy sir Archie meghökkent a láttára s ezt gondolta: Végre itt áll előttem az a halott, aki örökösen üldöz.

Sir Archie Elzalill mellett elmenőben kezére tette a kezét, hogy megtudja, csakugyan holt-e az ott ácsorgó hajadon. S oly hideg volt a keze, hogy nem mondhatta meg, holt-e vagy él?

De amint sir Archie megérintette Elzalill kezét, az visszavonta s erre sir Archie ráismert Elzalillra.

Azt hitte, az ő kedvéért jött ide s nagyon megörült a látásán. Hirtelen egy gondolat villant meg agyában. Tudom immár, mit kell tennem, hogy kiengeszteljem a halottat, hogy ne üldözzön tovább.

Elzalill kezét megfogta s arcához emelte.

- Áldjon meg az Isten Elzalill, hogy ma este fölkerestél! - mondta.

De Elzalill szíve nagyon szomorú volt. Bánatában meg se mondhatta sir Archienak, hogy nem azért jött, hogy vele találkozzék.

Sir Archie sokáig hallgatagon állt ott, de folyton a két kezében tartotta Elzalill kezét. És minél tovább állt a helyén, annál tisztább és szebb lett az arca.

- Elzalill - szólalt meg sir Archie nagy ünnepiesen - több nap óta nem látogattalak meg, mert sötét gondolatok gyötörték. Sohase hagytak békén s már-már azt hittem, elmegy az eszem. De ma este jobban érzem magamat s nem látom többé szemem előtt azt a gyöttrő képet. S amint idekünn rád találtam, megsúgta a szívem, mit tegyek, hogy egyszer s mindenkorra megszabaduljak a gyötrelmekedtől.

Lehajolt, hogy szemébe nézhessen Elzalillnak s álltában lesütötte szempilláit és így folytatta:

- Ugy-e neheztelsz rám Elzalill, hogy több napja nem látogattalak meg? De nem tehettem, mert ha látlak, eszembe jut a gyöttrődésem. Ha látlak, folyton rá kell gondolnom egy serdülő hajadonra, aki ellen nagyot vétettem. Különben sok mással is rosszul bántam, Elzalill; de lelkiismeretem semmi másért nem vádol, csak azért, amit e serdülő hajadon ellen követtem el.

S miközben Elzalill még mindig hallgatott, megint megfogta kezeit, ajkához emelte és megcsókolgatta.

- Halld meg hát Elzalill, mit súgott a szívem, amint megláttam, hogy odakün ácsorogva rám vársz: Igazságtalan voltál egy serdülő hajadonhoz, azért egy más hajadonnal szemben kell jóvá tenned a hibádat. Feleségül kell venned s olyan jónak kell lenned hozzá, hogy ne tudja soha, mi a bánat. Légy hozzá olyan hűséges, hogy halálod napján jobban szeresd, mint szeretted az esküvőd napján.

Elzalill még mindig mozdulatlanul állott, lesütve szemeit. Sir Archie hát fejére tette kezét és fölegyenesítette. Tudni akarom, Elzalill, hallod-e, amit mondok? - szólt hozzá.

Ekkor vette észre, hogy Elzalill keservesen sir s nagy könnycseppek gördülnek le arcán.

- Miért sírsz, Elzalill? - kérdezte sir Archie.

- Azért sírok, sir Archie, mert nagyon szeretlek.

Sir Archie erre még közelebb lépett Elzalillhoz s átölelte a derekát. - Hallod, hogy zug a vihar odakünn? - mondta. - Ez azt jelenti, hogy a tenger ma-holnap lerázza jégbilincseit és megindul hajókon meg dereglyéken a közlekedés hazámba. Mondd-sza Elzalill, nem kelnél-e át velem a tengeren, hogy jóvá tehetném veled szemben, ami rosszat elkövettem a másikkal?

Sir Archie susogva beszélt Elzalillnak a ráváró pompás életről és Elzalill azt gondolta magában: Jaj, csak ne tudnám, hogy rosszat cselekedtem, hogy követhetném és boldog lehetnék vele!

Sir Archie erre még közelebb ment hozzá és Elzalill föltekintve látta, hogy az arcához hajolt és épen homlokra akarta csókolni. És eszébe jutott az imént nála levő halott, aki megcsókolta. Kiragadta magát sir Archie karjai közül s így szólt: Nem, sir Archie, nem megyek veled soha!

- De velem kell jönnöd - erősítette sir Archie - különben el vagyok veszve.

Egyre gyöngédebb szavakat sugdosott a hajadon fülébe s megint csak azt gondolta magában: Nem jobban tetszenék-e Istennek is, meg az embereknek is, ha gonoszságát jóvátéve tisztességes ember válnék belőle? Kinek lesz haszna belőle, ha megbüntetik és megölik?

Miközben Elzalill eképp töprengett, néhány férfi ment előtte a pincébe. Sir Archie észrevevén, hogy kíváncsi tekintetet vetnek rá is, a hajadonra is, így szólt a leányhoz:

- Jöszte Elzalill, haza kísérlek. Nem akarom, hogy meglássa valaki, hogy meglátogattál a pincében.

Elzalill föltekintett, mintha hirtelen eszébe jutott volna, hogy más dolga van, nem sir Archiera figyelni. De úgy fájt a szive, amint rá gondolt, hogy elárulja a férfi gonosztettét. - Ha a poroszlók kezébe adod: meghasadok - sugta. De sir Archie mindjobban betakarta köpenyébe a hajadont s kivezette az utra. És elkísérte Torarin kunyhójáig. S a hajadon észrevette, hogy valahányszor dühösen süvöltött el mellette a szélvész, elállott és megvédelmezte.

Elzalill váltig azt gondolta menet közben: Holt hugom mit se tudott róla, hogy ez az ember jóvá akarja tenni a hibáját s derék ember szeretne lenni.

Sir Archie még mindig nagyon nyájas szavakat sugdosott Elzalill fülébe. S mennél tovább figyelt reá Elzalill, annál nagyobb bizalmat érzett iránta.

Testvérem küldött ide, hogy sir Archie édes suttogását hallgassam - gondolta. Olyan nagyon szeret. Nem akarja, hogy boldogtalan legyek, hanem boldog.

És amint megálltak a kunyhó előtt, sir Archie még egyszer megkérdezte tőle, elkíséri-e haza a tengeren át? És Elzalill azt felelte: Isten segítségével elkíséri.

A földönfutó.

Másnap megszűnt a vihar. Enyhe idő lett, de a hónap nem sokat ártott. A tenger jege mit se olvadt.

Elzalill reggel fölserkenve ezt gondolta magában: Bizonyára jobb, ha a gonosztevő megtér és Isten törvénye szerint él, mintha megbüntetik s kioltják az életét.

A nap folyamán egy követől vastag arany karperecet küldött sir Archie Elzalillnak.

És Elzalill boldog volt, hogy sir Archie nem feledkezett meg róla s meg akarta örvendeztetni. Elfogadta hát az ajándékot és megköszönte a követnek.

De alig távozott el az illető, eszébe ötlött Elzalillnak, hogy sir Archie Arne ur kincsén vette e karperecet. A gondolatra megborzadt s látni se akarta többé. Leszakította karjáról s elhajította messzire.

Micsoda siralmas élet lesz az, ha folyton arra kell gondolnom, hogy Arne ur kincséből élek, - tünődött. - Minden falatnál eszembe jut a rablott kincs és ha új ruhát kapok, fülemben cseng, hogy lopott jószágon vették. Mégis csak belátom, hogy nem mehetek el sir Archieval s nem élhetek vele együtt mind a sirig. Meg is mondom neki, ha meglátogat.

Alkonyatkor fölkereste sir Archie. Rózsás volt a kedve, mert nem gyötörte semmiféle gonosz gondolat és azt hitte, az az oka, hogy megígérte, hogy egy serdülő hajadonnal szemben jóvá teszi azt, amit egy másik ellen vétett.

Láttára s beszéde hallatára nem mondhatta meg neki Elzalill, hogy szomoru s válni akar tőle.

Elfeledte minden buját-baját, míg ültében hallgatta sir Archiet.

Másnap vasárnap volt s Elzalill templomba ment. Részt vett a délelőtti istentiszteleten is, a délutánin is.

Amint a délelőtti istentiszteleten ülve a lelkészre figyelt, egyszerre csak hallja, hogy csuklik valaki a közelében.

Azt hitte, valamelyik mellette ülő, de bár körülnézett jobbra is meg balra is, nem látott mást, csupán nyugodt, áhítatos hiveket.

Azt is érthetően hallotta ugyanakkor, hogy sir valaki s úgy tetszett neki, mintha a sirdogáló oly közel volna hozzá, hogy kinyújtott kezével elérhetné.

Elzalill ültében elhallgatta a csuklást meg zokogást s úgy vélte, sohase hallott ily keserves sirást.

- Kit gyötörhet annyira a bánat, hogy ily szivfacsarón zokog? - tünődött Elzalill.

Körülnézett, majd az előtte levő pad fölé hajolt, hogy meglássa. De a hivek egytől-egyig némán ültek a helyükön, senkinek se volt könytől ázott arca.

Elzalill hát azt gondolta: nem kell vizsgálódnia s töprengenie. Hisz mindjárt kezdetben tudhatta, ki sirdogál mellette?

- Édes lelkem - sugta - miért nem kerestél föl, mint tegnapelőtt? Hiszen tudod hogy szívesen megteszek minden tőlem telhetőt, csak hogy fölszáríthassam könyeidet.

És várta a feleletét, de hiába. Csak a zokogást hallotta a közelében.

Elzalill megpróbált figyelni a lelkész beszédére, de nem birt. Ezért elszakadt a türelme fonala s így szólt magában: Van egy ismerősöm, akinek több oka van a sirásra, mint bárki másnak s ez én vagyok. Ha nem adta volna tudtomra a hugocskám, kik gyilkolták meg, most nyugodtan ülhetnék a helyemen.

S miközben a sirásra figyelt, mindjobban boszankodott. Ezt gondolta magában: Hogy várhatja tőlem a hugocskám, hogy eláruljam a kedvesemet? Sohase kívánhatna ilyesmit, ha életben volna.

Benn ült a templompadban a falnál. S nem maradhatott nyugton. Csak fészkelődön a helyén s tördelte a kezeit.

- Most majd egész nap üldözni fog - töprengett. - Ki tudja, nem követ-e nyomon teljes életemben? - tünődött tovább s mind jobban elszomorodott.

Ám egyre keservesebben zokogott az illető s annyira meghatotta szívét, hogy maga is sirva fakadt.

Aki így sir, annak nyilván rettenetes bánata van - gondolta. - Annak a vállát súlyosabb kereszt nyomja, mintsem élő ember elképzeldhetné.

S amint istentisztelet végeztével eltávozott a templomból, nem hallotta többé a zokogást. Ám egész uton hazafelé sirdogált, hogy a huga nem nyughatik sirjában.

De a délutáni istentiszteletre megint csak elment Elzalill, mert tudni akarta, ott ül-e és sirdogál-e még a huga?

S a templomba érve, megint csak hallotta a zokogást s megremegett a szive. Érezte, hogy ereje elhagyja s nem volt egyéb vágya, mint segíteni földönfutóvá lett halott testvérén.

Mikor kijött a templomból, még olyan világos volt, hogy az előtte menők közül valakinek a véres lábnyomait megláthatta a hóban.

Melyik szegény ember járhat itt mezitláb s kinek lehet véres a lába nyoma? - tünődött.

Az előtte ballagók egytől-egyig jómóduaknak látszottak. Finom, tiszta ruhában és cipőben jártak.

De a vörös lábnyomok még frissek voltak s mindjobban benyomódtak a hóba.

- Olyannak a lába nyoma ez, aki hosszú utban sebezte véresre a lábát - gondolta. - A jó Isten könyörüljön rajta, hogy ne kelljen sokáig vándorolnia; jusson minél előbb védő fedél alá, hogy kinyugodhassa magát.

Szerette volna tudni, ki az, aki ilyen terhes utat tesz meg és követte a lábnyomot, habár le kellett is térnie a saját utjáról.

De egyszer csak észrevette, hogy a hivek mind másfelé térnek s ő egyedül marad az uton. Ám azért folyton maga előtt látta a véres lábnyomokat.

- Szegény hugom jár itt - gondolta, és rájött, hogy már eleitől fogva sejtette volna, hogy ő az.

Jaj, szegény hugom, azt hittem, oly könnyed léptekkel haladsz tova a földön, hogy lábad se éri a földet. Ám élő halandó meg nem érheti, mily kínos lehet az utad.

Könyek szöktek szemébe s fölsóhajtott. Jaj nekem, hogy nem lelhet nyugodalmat a sirjában. Jaj nekem, hogy olyan sokáig kellett bolyongania, hogy véres lett belé a lába.

- Állj meg hugocskám, - kiáltott rá - állj meg, hadd beszéljek veled.

És legott észrevette, hogy a lábnyomok még sűrűbben váltakoznak előtte a hóban, mintha csak szaporázva lépdelne a halott.

- Most majd elszökik előlem. Nem számít többé a segítségemre - mondta s a véres lábnyomok egészen kihozták sodrából. - Édes kedves hugom, mindent megteszek érted, amit kívánsz, csakhogy békén pihenj a sirban, - kiáltotta.

Alig ejtette ki Elzalill e szavakat, magas növésű asszony sietett utána s elérve karjára tette kezét.

- Ki vagy te, hogy sirdogálva s kezeidet tördelve jársz itt az országuton? - kérdezte az asszony. - Olyan vagy, akár az a leány, aki pénteken meglátogatott s be akart hozzám szegődni és aztán eltávozott. Vagy talán éppen te vagy az illető?

- Nem, nem én vagyok, - mondta Elzalill - de ha te vagy a városháza pincéjének vendéglősnéje, mert annak vélek, akkor tudom, micsoda leányról beszélsz.

- Mondd meg hát, miért távozott el tőlem s miért nem tért vissza? - tudakozta a vendéglősné.

- Azért hagyott ott - felelt Elzalill - mert nem hallgathatta tovább a pincében mulató cinkosok illetlen beszédét.

- Egy-két szilaj suhanc megfordul ugyan a pincében, de cinkos nem - tiltakozott a vendéglősné.

- Már pedig hallotta a hajadon, amint három férfi nálad beszélgetett az időben s egyikük így szólt:

Igyál cimbora! Még futja az Arne ur kincséből! - vetette ellen Elzalill.

És azt gondolta magában: Ime segitettem a hugomon és elbeszéltem, amit hallottam. Adná az Isten, hogy a vendéglősné ne hinne szavaimnak, akkor legalább nem lennék hibás.

De amint a vendéglősné arcára tekintve, leolvasta róla, hogy elhitte: nagyon meghökkent és el akart szökni. Ám mielőtt egyet léphetett volna, a markos vendéglősné keményen megragadta övénél és nem szökhetett meg.

- Csakugyan hallottad a pincében e szavakat? - tudakozta a vendéglősné. - Akkor hát nem illenék megszöknöd. Jöszte csak velem azokhoz, akiknek az a tisztök, hogy elfogják és meglakoltassák a gyilkosokat.

Sir Archie szökése.

Elzalill hosszú köpenyében a pincébe érve odament ahoz az asztalhoz, melynél sir Archie ült és barátaival dőzsölt. Egész sereg vendég volt az asztal körül. Ám Elzalill nem törődött vele, hogy megcsodálták, mikor az asztalnál ülő kedvese mellé telepedett. Csak az járt eszében, hogy azt a néhány pillanatot, míg sir Archie szabadságát élvezi, vele tölti el.

Sir Archie látva, hogy Elzalill feléje tart és mellé telepszik, fölállott és az ivó végén egy oszlop mögött levő asztalhoz ült vele. Elzalill láthatta rajta, hogy nem volt inyére, hogy a pincében fölkereste; nem illett ott mutatkozni serdülő hajadonnak.

- Nem sok mondani valóm van, sir Archie - szólította meg Elzalill - de mégis meg kell tudnod, hogy nem kísérhetlek el a hazádba.

Sir Archie e szavak hallatára fölöttébb meghökkent, mert attól tartott: ha Elzalillt el találná veszíteni, megint urrá lennének rajta a gonosz gondolatok.

- Miért nem akarsz velem jönni, Elzalill? - kérdezte tőle sir Archie.

Elzalill halott-halványan ült helyén, öszszezavarodtak a gondolatai; jóformán azt se tudta: mit mondott neki.

- Nem helyes dolog zsoldossal elmenni - szólt. - Ki tudja: megtartja-e adott szavát az ilyen?

Mielőtt sir Archie válaszolt volna, egy hajós jött a pincébe. Sir Archienak tartott, mondván, hogy a Klöfverön mögött befagyott árbocokról küldi a hajós s azt üzeni, hogy sir Archie meg a társai egytől-egyig szedjék rendbe a holmijokat és menjenek a hajóra. A szél újra fölkerelkedett. A tenger jege nyugaton nagy darabon elolvadt. Lehet, hogy még napkölte előtt megnyílik az út Skóciába.

- Hallod, mit mond? - szólt sir Archie Elzalillhoz. - Velem jössz-e hát?

- Nem - mondta Elzalill - nem megyek veled!

De mégis nagyon örvendett, mert azt gondolta: Hátha úgy fordul a kocka, hogy elköltözhetik, mielőtt itt teremne az őrség és letartóztatná.

Sir Archie fölkel, odament sir Filiphöz és sir Reginaldhoz s közölte velök az üzenetét.

- Menjetez csak haza a szállásunkra s hozzatok mindent rendbe - adta ki nekik a parancsot. - Nekem még pár szót kell váltanom Elzalillal.

Elzalill látva, hogy sir Archie visszatér hozzá, elébe terjesztette kezeit. - Miért jössz vissza sir Archie? - mondta. - Miért nem futsz iramodva le a tengerre, ahogy csak tudsz?

Mert nagyon szerette sir Archiet. Huga kedvéért ugyan elárulta, de azért mit se óhajtott forróbban, mint hogy megmenekülhessen.

- Még egyszer kérlek, gyere velem - biztatta sir Archie.

- Hisz tudod, sir Archie, hogy nem mehetek veled - erősködött Elzalill.

- Miért ne jöhetnél? Ilyen magadfajta szegény árva leánynyal bizony senki se törődik. De ha velem tartasz, előkelő urnővé teszek. Tekintélyes ember vagyok ám odahaza. Selyemben járatlak, arannyal ékesítelek s te rendezed majd a táncot a királyi palotában.

Elzalill remegett, hogy nem tágitott mellőle, holott még megszökhetett volna. Alig volt akkora önuralma, hogy így szólhatott hozzá:

- Most már eredj sir Archie! Csak szaporán, ne esdekelj többé!

- Valamit mondok Elzalill - folytatta sir Archie egyre lágyabb hangon. - Mikor először láttalak, csak az járt eszemben, hogy elcsavarom a fejedet és lépre csallak. Nem egyszer arany hegyekkel kecsegtettelek, de tegnapelőtt este óta tisztességes szándékom van veled. Azt akarom, arra vágyom, hogy hitvesem légy. Bizhatsz bennem; olyan igazán beszélek, amilyen igaz, hogy becsületes ember vagyok és katona.

Ugyanakkor hallotta Elzalill, hogy fegyveres emberek kopognak a piacon a pince előtt. Ha elmennék vele, még megszökhetnék - gondolta. Magammal romlásba rántom. Addig marad itt a kedvemért, míg utóbb is elfogja az őrség. De el csak nem mehetek vele, hiszen szereteteimet egytől-egyig legyilkolta - töprengett.

- Sir Archie - szólalt meg Elzalill, azt remélve, hogy majd ráijeszt. - Nem hallod, hogy fegyveres emberek jönnek a piacon át?

- Hogyne hallanám, - mondta sir Archie. - Valamelyik csapszékben összeverekedtek. Ne aggódj, Elzalill, csak egy-két hajós kapott hajba az időjárásból meg a szélen.

- Sir Archie - folytatta Elzalill - nem hallod, hogy megállanak a városháza előtt?

Elzalill egész testében remegett. De sir Archie nem vette észre, teljesen nyugodt volt.

- Hát hol állanak meg másutt? - mondta sir Archie. - Csak be kell kísérniök a civakodókat a városházára, hogy hüsre tehessék. Ne azokra hallgass Elzalill, hallgass reám. Könyörgök, kelj át velem a tengeren.

De Elzalill még egyszer megpróbálta, hátha ráijesztene sir Archiera.

- Sir Archie - kezdte - nem hallod, hogy a fegyveresek jönnek lefelé a városháza pincéjének lépcsőjén?

- Hogyne hallanám, - felelte sir Archie. - Egy kancsó sörre térnek be ide, miután hüsre tették a foglyot. Ne gondolj velük Elzalill, gondolj inkább arra, hogy holnap elviszlek magammal haza a tengeren.

Ám Elzalill halotthalavány volt. Félelmében szinte torkán akadt a szó.

- Sir Archie - folytatta hebegve - nem látod, hogy beszélgetnek az ivó asztala mellett a vendéglősnével? Nyilván azt tudakozzák tőle, nincs-e itt valamelyik azok közül, akiket keresnek?

- Bizonyosan erős italt forraltatnak vele ezen a zivataros éjszakán - erősítette sir Archie. - Ne félj s ne remegj annyira Elzalill. Bátran velem jöhetsz. Én mondom. Ha atyám odahaza a legfinomabb kisasszonynyal akarna is eljegyezni, az se kellene. Átkelsz hát velem a tengeren Elzalill? Határtalan boldogság vár reád.

Odalenn az ajtóban egyre több közkatona verődött össze és Elzalill féltében nem mehetett se ki se be. Nem nézhetem végig az elfogatását - gondolta. S odahajolt sir Archiehoz és fülébe sugta:

- Nem hallod, sir Archie, most tudakozzák a vendéglősnétől, nincsenek-e itt Arne gyilkosai?

Erre végig nézett sir Archie az ivón és megpillantotta a vendéglősnével beszélgető köz-katonákat. De nem ugrott föl s nem szökött meg (Elzalill ezt várta tőle), hanem lehajolt Elzalillhoz s mélyen a szemébe nézett.

- Te ismertél föl Elzalill s te árultál el? - kérdezte.

- Hugoskámért tettem, hogy megnyugodhassék a sirjában - mondta Elzalill. - Isten a tudója, mennyit szenvedtem, mire megtettem. De most szökjél meg, sir Archie, még jókor van. Még nem zárták el az ajtókat. Meg az előszobát.

- Fenevad! - rivalt rá sir Archie. - Mikor először láttalak meg a hidon, azt gondoltam, legokosabban cselekedném, ha megölnék.

De Elzalill vállára tette kezét. - Menekülj sir Archie, nekem nincs nyugtom s nem nézhetem, hogy rádtámadnak s elfognak. Ha nélkülem nem akarsz megszökni, Isten nevében követlek. De én érettem ne maradj itt tovább sir Archie. Megteszek a jobbvoltodért mindent, amit kívánsz, csak mentsd meg az életedet.

Ám sir Archie igen haragos volt és gunyosan beszélt Elzalillhoz:

- Nem huzol hát arannyal himzett cipőket s nem sétálsz tágas termekben. Világ életedben itt kuksolhatsz Marstrandban s tisztogathatod a heringet. Sohase lesz gazdag előkelő urad. Szegény halász vesz majd feleségül s kopár szigeten, rozoga kunyhó lesz a lakásod.

- Nem hallod, hogy szállnak meg valamennyi ajtót? Szegzett lándzsákkal öröködnék minden bejáratnál. - nyughatatlankodott Elzalill. - Miért nem szöksz meg? Miért nem menekülsz le a jégre s rejtőzöl el valamelyik hajón?

- Nem szököm meg, mert kedvem telik a veled beszélgetésben, Elzalill - mondta sir Archie. - Gondolsz-e rá, hogy vége a te boldogságodnak is? Gondolsz-e rá, hogy az a reményem is füstbe megy, hogy kiengesztelhetem a bűnömet?

- Sir Archie - sugta Elzalill, nagy félelmében fölemelkedve. - Immár itt vannak. Tüstént neked esnek. Menekülj! Elkísérlek a hajóra, csak menekülj!

- Ne félj Elzalill - próbálta megnyugtatni sir Archie. - Még cseveghetünk egy kicsit. A katonáknak eszökben sincs itt támadni rám, a hol védekezhetem. Nyilván a szűk pincelépcsőn akarnak elfogni. Ott akarnak feltűzni hosszú lándzsájukra. Ez volt a kívánságod mindig Elzalill.

Ám minél rémultebbnek látszott Elzalill, annál nyugodtabb lett sir Archie. A hajadon könyörgött neki, hogy szökjék meg, de ő csak nevette.

- Ne vedd olyan bizonyosra, hogy elfognak. Gonoszabb veszedelmet is állottam már ki ennél s ép bőrrel menekültem meg. Pár hónappal ezelőtt rosszabb sorsom volt Svédországban. Néhány áruló azt mondta János királynak, hogy skót gárdája hűtelen hozzá. A király pedig elhitte nekik. A három vezért toronyba záratta, a hozzájuk szitókat kiutasította országából s megfigyelte, míg át nem keltek a határon.

- Menekülj sir Archie, menekülj! - esengett Elzalill.

- Miattam ugyan ne aggódjál! - kiáltotta sir Archie, hangosan föl kacagva. - Ma este újra az vagyok, aki voltam. Itt a régi kedvem. Immár nem látom magam előtt a serdülő hajadont, segíthetek hát a bajomon. Elmondom a János király börtönébe került három ember történetét. Egy éjszaka becsíptek az örök s ők kiosontak a toronyból és megszöktek. A határra menekültek. De míg a svéd király országában bolyongtak, nem merték elárulni kilétüket. Nem volt hát mit tenniök, Elzalill, szereztek bolyhos prémes ruhát s mesterlegényeknek adták ki magokat. Nyakukba vették az országot s azt mondták, munkát keresnek.

Ám ekkor kezdte észrevenni Elzalill, mennyire más hozzá sir Archie. Rájött, hogy gyűlöli őt, amiért elárulta.

- Ne busulj sir Archie - kérte Elzalill.

- Miért árultál el, holott benned biztam legjobban? - vetette szemére sir Archie. - Az vagyok újra, aki voltam. Most már kiméletlen leszek mindenki iránt s meglátod, megint sikerül a tervem, mint egykor. Milyen rossz dolgunk volt, mikor társaimmal bekalandoztuk Svédor-

szágot s ideértünk a tengerpartra. Nem volt egy fillérünk se, tisztességes ruhát nem vehettünk. Skóciába sem kelhettünk át. Mit volt tennünk, betörtünk a solbergai parókhiára.

- Ne beszélj erről - könyörgött Elzalill.

- De most halld meg az egészet, Elzalill - mondta sir Archie. - Még nem tudsz mindent. A parókhiára érve, fölkerestük Arnet, fölkellettük és rászóltunk, adjon pénzt. Ha ad, nem bántjuk. De Arne úr alkudozni kezdett velünk s meg kellett ölnünk. És miután őt magát leszúrtuk, el kellett emésztenünk hozzátartozóit is egytől-egyig.

Elzalill többé nem szakasztotta félbe sir Archiet, de egészen elfásult a szive. Megborzadt sir Archie láttára, szavainak hallatára, mert beszéd közben arca rettenetesen vérszomjas kifejezést öltött. - Mit is akartam? - töprengett. - Balgaság volt tőlem, hogy beleszerettem kedveseim gyilkosába. Isten bocsássa meg bűnömet!

- Mikor azt hittük, hogy valamennyien meghaltak - folytatta sir Archie - kicipeltek a házból a nehéz pénzes ládát. Aztán tüzet raktunk a ház körül, hogy azt higgyék: Arne elégett.

- Farkast szerettem - tépelődött Elzalill. - S még őt akartam megmenteni a büntetéstől.

- Lemenve a jégre, átmenekültünk a tengeren - folytatta sir Archie. - Addig csak nyugton voltunk, míg a tűz lobogott, de amint lohadni kezdett, erőt vett rajtunk a félsz. Megtudtuk belőle, hogy a tüzet észrevették s oltják. Még utánunk is eredhetnének. Visszamentünk hát a szárazra. Ott egy folyó torkolatát pillantottuk meg, gyenge jégréteg borította. Leemeltük a pénzes ládát a szánról s tovább törtettünk, míg a ló alatt be nem szakadt a jég. Az elmerült, de mi félreugrottunk. Elzalill, ha nem volnál serdülő hajadon, belátnád, hogy ez vakmerő cselekedet volt. Ugy viseltük magunkat, mint igazi férfiak.

Elzalill erre teljesen lecsendesedett. Ültében fájdalomtól sajgott a szive. De sir Archie gyűlölte őt s kaján örömmel gyötörte tovább.

- Majd vettük az övünket, rákötöttük a ládára s elkezdtek vonszolni. De mert nyomokat hagyott a jégen, fenyőgallyakat tördeltünk a szárazon s a láda alá raktuk. Aztán lehúztuk a cipőnket s úgy haladtunk tovább a jégen nyomtalanul.

Sir Archie megállt a beszéde derekán, hogy gúnyos tekintetet vessen Elzalillra.

- Habár mindez pompásan sikerült is, még se örülhetünk neki. Mert ahol megjelentünk véres ruhánkban, mindenütt ránk ismertek s elfoghattak volna. De hallgasd csak tovább, Elzalill s mondd el mindazoknak, akik utánunk akarnak eredni; így majd megértik, hogy mi nem egykönnyen fogatjuk el magunkat! Halld hát, amint a jégen törtettünk tova, Marstrandnak tartva, a tengeren találkoztunk azokkal a bajtársainkkal, akiket János király kiutasított az országból. Nem hagyhatták el Marstrandot a jég miatt. Ők kezünkre jártak szorult helyzetünkben, úgy, hogy ruhát szerezhattunk. Azóta itt bolyongtunk Marstrandban minden holmi nélkül. És most sem kerültünk volna veszedelembe, ha te nem árultál volna el engem hűtlenül.

Elzalill csendesen ült a helyén, fájdalma szinte elviselhetetlen volt; elfásult belé. Sir Archie pedig felugrott.

- És ma este se ér semmi baj; te légy a tanuja Elzalill! - kiáltotta.

Azzal átölelte Elzalillt s fölemelte. Paizsként tartva maga előtt, végig szaladt vele a pincehelyiségen a kijárat felé. Az ajtóban őrt állott katonák föl akarták alabárdjokkal tartóztatni, de nem merték: attól féltek, megsebzik Elzalillt.

Sir Archie még a keskeny lépcsőn is maga előtt tartotta Elzalillt. És a hajadon jobban megvédte, mint a legpompásabb vért. Mert a katonák miatta nem merték használni fegyverüket. Így ment föl a lépcsőn egy darabon s Elzalill érezte, hogy meglegyinti a szabad levegő.

De Elzalill szivéből kihalt a szerelem sir Archie iránt s halálos gyűlölet foglalta el a helyét. Egyre csak az járt eszébe, hogy sir Archie gyilkos. És visszagondolva rá, hogy testével védte s csaknem megmentette, kinyujtotta kezét, magához vont a és szivének irányította az egyik katona kezében levő lándzsát. Most olyan szolgálatot teszek magamnak, hogy vége szakadjon a dolognak - gondolta Elzalill. S amint sir Archie egyet lépett a lépcsőn, a lándzsa Elzalill szivébe hatolt.

Ám ekkorra már a legfelső lépcsőn volt sir Archie. A katonák látva, hogy valamelyikök megsebesítette a hajadont, visszariadtak. Sir Archie pedig elrohant mellettök.

A vásártérre érve, az egyik utcából riadót hallott és skót kiáltást: Segítség! Segítség! Skóthonért! Skóthonért!

Sir Filip volt meg sir Reginald. Összegyűjtötték a skótokat s ott termettek a kiszabadítására.

Sir Archie pedig elébök sietett kiáltozva:

- Ide! Ide! Skóthonért! Skóthonért!

A jégen át.

Sir Archie a jégen átmenőben még mindig karjában tartotta Elzalillt.

Sir Filip és Sir Reginald mellette lépdelt. El akarták neki beszélni, hogy fedezték föl a tervet, s hogy sikerült hajóra szállítaniok a nehéz pénzes ládát s összegyűjteniök a katonákat, de sir Archie nem figyelt rájuk. Ugy látszott, hogy menetközben azzal beszélgetett, akit a karján vitt.

- Kit emelsz a karodon? - kérdezte Sir Reginald.

- Elzalillt - felelt sir Archie. - Magammal viszem Skóciába. Nem hagyom itt. Idehaza nem lenne egyéb, mint szegény halászleány.

- Nem! Hihetetlen! - hüledezett sir Reginald.

- Itt durva darócruhában kellene járnia, keskeny ágyban, kemény fekvőhelyen aludnia. Én puha ágyat bontok neki és márványból faragtatok nyoszolyát. Legdrágább prémes ruhában és drágaköves-csattos cipőkben járatom.

- Igazán nagy tisztességben részesítetted - mondta neki sir Reginald.

- Csak nem hagyhatom itthon - folytatta sir Archie. - Ugyan ki is érne rá bibelődni az ilyen szegény leánynyal? Nem vetek neki néhány hónapot, mindenki elfeledné; senki se törődne vele. Senki se keresné föl elhagyatottságában. De ha egyszer haza érek, otthon szép lakást építtetek neki. Nevét kemény kőbe vésetem, hogy el ne feledje senki. Magam is naponként fölkeresem a fényes, diszes lakásán. S mindenünnen seregestül jönnek majd a látogatására. Nappal is, éjszaka is lobognak majd körül a gyertyák és lámpák, cseng a zene meg a dal, mintha örökösen ünnepelnék.

- Igazán nagy tisztességben részesítetted - ismételte sir Reginald.

- Ugy kell intéznem a dolgot, hogy jól legyen sorsa - mondta sir Archie. - Hiszen ő tartja távol tőlem a gonosz gondolatokat. Ha őt elhagyom, elhagy a boldogság.

A csipős szél szemközt fujt nekik, mikor a jégen mentek. El-elkapta Elzalill köpenyét s lobogtatta, akár a zászlót.

- Fogd csak egy kicsinyég, hogy betakarhassam a köpenyébe - mondta sir Archie a társának.

Sir Reginald hát karjára vette Elzalillt, de legott annyira megrettent tőle, hogy félelmében leejtette a jégre.

- Nem tudtam, hogy meg van halva - hebegte.

Tengerzúgás.

A hajós egész éjjel föl s alá járt a földéleten. Sötét volt s körülötte süvöltözött a vihar. Hol havat hajtott, hol meg esőt. A jég még mindig szilárdan állt a hajó körül, úgy hogy a hajós voltaképen nyugodtan alhatott volna a hajószobában.

Ám ébren volt egész éjszaka. Minduntalan füléhez emelte tenyerét s hallgatózott.

Nem lehetett könnyen eltalálni, mire figyelt. Minden legénye ott volt a hajón, valamint azok az utasok is, akiket Skóciába akart szállítani. Egytől-egyig feküdtek s aludtak a hajóban. Nem beszélgetett egyikük se, hogy rája figyelhetett volna a hajós.

A vihar nekiesett a keményen befagyott hajónak és ugyancsak paskolta, mintha szokása szerint a sík tengeren hajtáná tova. A hajó csak állott rendületlenül s a bömbölő viharban csörögtek a kötelekről lecsüngő jégcsapok. A hajó orra recsegett meg ropogott. Az árboc csikorgott. Úgy-úgy nekirontott a szélvész, hogy csaknem összetörte.

Az éjszaka nem volt csöndes. Olykor halk susogás hallatszott, mintha hó hulldogálna; olykor meg csobogás, mintha zuhogna az eső. És résre rés támadt a jégen, közbe-közbe dörgés is hangzott, mintha hatalmas hadihajók lövöldöznének egymásra.

De minderre ügyet se vetett a hajós.

Egész éjjel föl s alá járkált. Már kezdett pirkadni s mégse hallotta, amit hallani vágyott.

Végre éneklő, egyhangú bűgás csendült meg az éjszakában, mint valami távolból hangzó altató, fűlbemászó dal.

Erre átvette magát a hajó közepén elnyult evezőspadokon s az emelvényen termett. Ott aludtak a legényei. - Keljetez föl! - riadt rájuk - elő a csáklyákkal meg az evezőkkel! Nemsokára megindul a jég s üt a szabadulás órája. Hallom a nyilt tenger zűgását. Hallom a jégbilincset lerázott hullámok dalát.

A hajólegények legott fölgráltak álmukból s őrt álltak a hajó mindkét oldalán hosszú sorban, miközben lassanként pitymallott.

Mikor végre annyira világos lett, hogy láthatták, mi történt az éjjel, észrevették, hogy hullámanak a tengeröblök meg szorosok messze, egész az oceánig. De abban a tengeröblben, melyben megrekedtek a fagy miatt, szilárd, rendületlen volt a jég, egy árva hasadás se támadt rajta.

Az öbölből kivezető tengerszorosban pedig magasra tornyosult a jég. Az előtte szabadon játszadozó hullámok egymásra dobálták a jégtáblákat.

Odakűnn a tengerszorosban szinte hemzsegetek a vitorlák. A Marstrandban befagyott hajószok egytől-egyig megkezdték utjokat. A tenger duzzadt hullámain ugyan még táncoltak a jégtáblák, de ők nem várhatták be a tenger lecsendesedését. Elindultak. Csónakjuk orránál állva mereven nézték a tengert. Az apró jégdarabokat evezőjükkel ellökdösték, a nagyobbak elől kitértek. A hajó magas ügyelőhidjáról bámult utánuk gyökeret verve a hajós. Láta, hogy veszedelmes az útjuk, de láta azt is, hogy sorra átkűzdi magukat az akadályokon s eljutnak a nyilt tengerre.

S amint a kék vizen tovasiklani láta a vitorlákat, annyira erőt vett rajta a vágyakozás, hogy csaknem könybe lábadt a szeme.

De hajója csak állott csendesen s mindjobban összetornyosultak előtte a jégtáblák.

Odakünn a tengeren nem csupán dereglyék és csónakok uszkáltak, hanem olykor apró fehér jégthalmok is. Hatalmas jégdarabok rohantak egymás hátán dél felé. A reggeli napsugáron ezüstfehér színben ragyogtak s helylyel-közzel pirosakká váltak, mintha rózsával lettek volna behintve.

S a zúgó viharban hangos kiáltások harsantak föl. Majd énekhangokhoz hasonlítottak, majd pedig tárogató-harsogáshoz. Ujjongott bennök az öröm. Hallatára repesett az ember szive. Dél felé költöző hattyuk hosszú sorától eredt.

A hajóson, amint a jéghegyeket dél, a hattyukat pedig észak felé szállani látta, olyan vágyakozás vett erőt, hogy tördelni kezdte kezeit.

- Jaj nekem, hogy itt kell vesztegelnem! - kiáltotta. - Mikor indul meg a jég ebben az öbölben? Még utóbb napokig itt kell gunynyasztanom.

Tünődése közben észrevette, hogy egy ember közeledik kocsin a jégen át. Marstrand felől jött egy keskeny tengersizorából és oly nyugodtan léptetett tova a jégen, mintha nem is tudta volna, hogy a hullámok már újra csónakokat meg hajókat ringatnak a hátukon.

A hajóhoz érve, megszólította a hajóst:

- Barátom, nem halsz itt éhen, így befagyva? Nem vennéd meg a besózott heringemet, szárított tőkehalamat meg füstölt angolnámot?

A hajósnak esze ágában sem volt felelni neki. Ökölbe szorult kezével megfenyegette és el-káromította.

Erre leszállt szánjáról a halárus. Elővett a szán fenekéről egy köteg szénát és a lova elé tette. Aztán fölmászott a hajó födélzetére.

Odaérve a hajóshoz, nagy komolyan beszélt hozzá:

- Nem halat árulni jöttem ide, hanem azért, hogy jámbor ember létedre megkérjelek, vezess nyomára egy hajadonnak, akit tegnap ide hoztak magukkal a skót katonák.

- Nem tudok róla, hogy lányt hoztak volna ide, - mondta a hajós. - Nem hallottam az éjszaka női hangot a hajón.

- Torarin vagyok, a halárus, bizonyára hallottál már rólam, - szólt az idegen. - A solbergai parokhián azon este együtt vacsoráztam Arne úrral, mikor éjszaka megölték. Azóta nálam tartózkodott Arne úr nevelt leánya, de tegnap éjjel elrabolták a gyilkosok és bizonyára ide hozták magukkal a hajóra.

- Mit beszélsz? Még hogy itt lennének hajómon az Arne gyilkosai! - tört ki a hajós.

- Láthatod, hogy nyápic emberke vagyok, - mondta Torarin. - Félkezem béna, nem merem hát holmi vakmerő cselekedetre adni fejemet. Immár néhány hét óta tudom, kik gyilkolták meg Arne urat, de nem merem boszút állani rajtok. Ám hallgatásom miatt most elmenekültek és sikerült elrabolniok a hajadont is. De eltökéltem magamban, hogy tovább nem hallgatok. Legalább megpróbálom, hátha megmenthetném a serdülő hajadont.

- Ha ezen a hajón vannak Arne gyilkosai, miért nem terem itt a fegyveres őrség, s miért nem tartóztatja le őket?

- Egész éjszaka könyörögtem nekik, meg reggel is, - mondta Torarin. - De nem mernek idejönni. Egyre csak azt hajtják: százával vannak ezen a hajón katonák s nincs merszők: harcra kelni velük. Azt gondoltam hát, majd kimegyek én Isten nevében a kocsimon s megkérlek, teremtsd elő nekem azt a hajadont: tudom, hogy kegyes ember vagy.

De a hajós mit se szólt neki a hajadonról. Egyéb dolog járt az eszében.

- Honnan tudod, hogy a gyilkosok itt vannak a hajón? - kérdezte tőle.

Torarin az evezős padok közt állott nagy tölgyfaládára mutatott.

- Csak ismerem ezt a ládát, nem egyszer láttam, - mondta. - Ebben van az Arne úr kincse. Bizonyosan ott vannak a gyilkosai is, ahol a kincse.

- E láda sir Archieé meg két pajtásáé: sir Reginald meg sir Filipé - szólt a hajós.

- Ugy van - hagyta helyben Torarin, keményen rászögezve szeméit a hajósra. - Sir Archieé, sir Filipé meg sir Reginald e láda.

A hajós egy kicsinyég hallgatagon állt a helyén, körülhordozva tekintetét. - Mit gondolsz: mikor indul meg a jég ebben az öbölben? - szólt Torarinhoz.

- Csodálatos ez az idén - mondta Torarin. - Ebben az öbölben korán el szokott olvadni a jég, mert erős benne a víz sodra. De most, úgy látom, jó lesz vigyáznod, hogy szárazon menekedj, ha a jég megindul.

- Magam is tartok tőle - mondta a hajós.

És megint hallgatagon állt egy kicsinyég, arccal a tenger felé fordulva. A reggeli nap már magasan volt az égen s fényét visszaverték a hullámok. Itt is, ott is szabaddá lett hajók siklottak tova s vízi madarak közeledtek ujjongva dél felől. A partokon meghuzódott halak vigan ficáinkoltak a vízben, hogy kiszabadultak a jégbilincsből. A sirályok tengerparti leshelyükből seregestül repültek ki a szárazra, vadászni a pagonyban.

A hajós nem bírta elviselni ezt a látványt. - Csak nem fujhatok egy követ gyilkosokkal meg gonosztevőkkel! - tört ki. - Csak nem vagyok vak, hogy ne látnám, miért nem nyitja meg Isten hajóm előtt a tenger kapuit? Csak nem pusztulhatok el az idemenekült gonosztevők miatt.

Majd odament a hajóslegényekhez s így szólt:

- Immár tudom, miért kell itt bezárva vesztegelnünk, holott a többi hajó már mind kivitorlázott a tengerre? Azért, mert gyilkosok meg gonosztevők vannak a hajónkon.

Aztán a skót katonáknál termett. Még aludtak.

- Barátaim, - szólt hozzájuk, - maradjatok még egy kicsinyég csendben, bármi kiabálást meg zajt hallanátok is a hajón! Engedelmeskednünk kell Isten parancsának s nem szabad meg-tünnünk magunk között gonosztevőket. Ha szavamra hajtotok, megígérem, hogy nektek adom Arne úr kincses ládáját, tartalmán megosztozhattok.

Torarinhoz pedig így szólt:

- Eredj le a szánodhoz, szórd jégre a halaidat. Egyéb terhet kell majd szállítanod.

Aztán berontott legényeivel abba a hajószobába, melyben sir Archie aludt meg a barátai. S rárohantak az alvókra, hogy megkötözzék.

És amint védekezni próbált a három skót, ugyancsak helybenhagyták fejszéikkel meg dárdáikkal.

- Gyilkosok, gonosztevők! - ordították. - Még el akarnátok kerülni a büntetést! Nem tudjátok, hogy Isten miattatok tartja zárva a tenger kapuit?!

A három férfi a pajtásaiért kiabált, hogy jöjjenek segítségükre.

- Ne kiáltozzatok értök, - csitította őket a hajós. - Ugy sem jönnek. Most osztoznak Arne ur kincsén s mérik kalapjokkal az ezüstpénzt. E kincs miatt történt a gyilkosság s ezért kell meglakolnotok.

De mielőtt kirakta volna halait Torarin a szánból, lejött hozzá a jégre legényeivel a hajós. Közrefogva kísérték a három katonát. Keményen meg voltak kötözve s kegyetlenül elverve, szinte ájuldoztak sebeik miatt.

- Isten bízta rám e tisztet s nem is hiába - mondta a hajós. - Legott terjesztettem akarátát, mihelyt megértettem.

A foglyokat fölrakták a szánra s Torarin Marstrandba szállította a még mindig jéggel fedett keskeny tengeröblökön meg szorosokon keresztül.

A hajós még délután is ott állt őrhelyén kémelve a tengert. Körülötte változatlan volt minden s a jég egyre magasabbra tornyosult hajója előtt.

Alkonyattájban észrevette, hogy egy kis csapat jön a szárazföld felől a jégen át, hajójának tartva.

Időbe került, mire megkülönböztethette s fölismerhette őket. Ám azt mindjárt gondolta, hogy öreg emberek meg asszonyok, mert csak lassan haladtak előre.

Végre, mikor már nagyon közel voltak hozzá, látta, hogy két galléros s köpenyeges lelkész lépdél a menet élén. Egyik fiatal, másik nagyon öreg. Mögöttük néhány aggastyán vitt szentmihálylován egy koporsót, leghátul pedig töpörödött anyóka tipegett két cselédleány karján.

A hajónál megálltak a jégen s az öreg lelkipásztor így szóla a hajóshoz:

- Egy halott hajadonért jöttünk ide. Maguk a gyilkosok bevallották, hogy föláldozta az életét, csak hogy ők meg ne szökhessenek. Im eljöttünk érte, hogy elvigyük magunkkal s megadjuk neki a végső tisztességet, hogy csöndesen pihenhessen szerettei között.

Rá is akadtak Elzalillra s levitték a jégre. Szentmihálylovára tették, melyet az öreg emberek vittek. Az ősz lelkipásztor köszönetet mondott a hajósnak s kísérei élén elindult, a szárazföldnek tartva.

De amint megfordultak, hogy folytassák az útjokat, feltűnt a hajósnak, hogy egy serdülő leány, akit azelőtt nem látott, a szentmihálylova mellett lépdelve rá-ráborul a holtra s gyöngéden megcirogatja.

S amint a gyásztisztességet tevők odább haladtak, kitört mögöttük a vihar, lerázták jégbilincset a hullámok, magasra tornyosultak a jégtáblák, melyek még az imént rendületlenül álltak lábaik alatt. És alig tűntek el Elzalillal egy földnyelv mögött, zajlani kezdett a jég s a hajó előtt megnyílt az út a tenger felé.

- Vége. -